

ופשיטא דקרינן ביה לא יגוש, ודברי הר"ש ז"ל תמוהין, וכבר עמדו עליו בזה. [יעוי' בגדו"ת שער מ"ה ח"א סי"ג — ה.].^{שנ}

ה"פ

1234567

בדין קורע ע"מ לתפור בשבת

★* קעט) ואר"י אמר רב הפותח בית הצואר בשבת חייב חטאת. פירש"י שתיקן כלי. והיינו דמיחייב משום "מכה בפטיש". וביארו הרמב"ן והריטב"א דמשום "קורע" לא מיחייב כיון דאינו קורע ע"מ לתפור. [וכ"ה בשו"ע סי' שי"ז ס"ג ובב"י ומג"א שם]. אולם ברמב"ם פ"י מהל' שבת ה"י כתב וז"ל, הקורע כדי לתפור שתי תפירות ע"מ לתפור שתי תפירות חייב, אבל הקורע להפסידה פטור מפני שהוא מקלקל, הקורע בחמתו וכו' הואיל ודעתו שוככת בד"ז ה"ה כמתקן וחייב, והפותח בית הצואר חייב עכ"ל. ומשמע להדיא מדבריו דמטעם "קורע" אתי עלה, וכדביאר טעמא דל"ב שיהא קורע ע"מ לתפור אלא כי היכי דלא ליהוי מקלקל, הא כל דאיכא תיקון שפיר מיחייב בכל גווני. אכן מדברי הרמב"ן והריטב"א מבואר בשיטת רש"י דמעיקר צורת המלאכה היא שיהא קורע ע"מ לתפור דווקא, ויעוי' בתורע"א (שבת אות צ') מש"כ בזה, והדברים עתיקין. וע"ע ב"ביאור הלכה" ססי' ש"מ באורך, וכן ב"אפיקי ים" ח"ב סי' ד' ענף ה' ו' [מרש"ת. — וע"ע לעיל הע' נ בזה].

בענין שינוי מראה במקוה

קפ) ואר"י אמר רב ג' לוגין מים וכו' ומראהו כמראה יין ונפלו

למקוה לא פסלוהו. מתקיף לה ר"כ וכי מה בין זה למי צבע, דתנן ר"י אומר וכו', א"ל רבא התם מיא דציבעא מקרי הכא חמרא מזיגא מקרי. יש לתמוה טובא אאתקפתא דר"כ, דהא מגופא דמתני' התם מוכח כחילוקא דרבא, דהכי איתא התם, רבי יוסי אומר מי צבע פוסלין אותו בג' לוגין ואינן פוסלין אותו בשינוי מראה, נפל לתוכו יין ומוחל ושינוי את מראיו פסול, ע"כ. והרי להדיא דחלוקין מי צבע מיין, דיין פוסל את המקוה בשינוי מראה, ואילו מי צבע אינם פוסלים בשינוי מראה, והיינו בע"כ משום טעמא דרבא, דהכא מיא דציבעא מיקרי ולהכי אי"ז מגרע בשם מים, משא"כ ביין דחמרא מזיגא מיקרי והוי גריעותא בהשם מים, ונהכלל בזה, דבעי' שיתערב בו מגוף המשקה המשנה את מראיו, משא"כ מי צבע שאין בהם אלא שריית סממנים בלבד — ראב"ד בבעה"נ ורשב"א בשעה"מ, הו"ד בב"י סר"א ובש"ך שם סקס"ד בקצרה — ה.]. וא"כ ה"נ לענין תורת ג' לוגין איתא שפיר להאי חילוקא, דאף דמי צבע חשיבי מים לפסול בג' לוגין, מ"מ בנשתנה מראיתן ע"י יין דינם כיון ואינם פוסלין בג' לוגין, ומאי פריך רב כהנא. והיא תמיהא דבתא, ושמעתי שכבר עמד בזה בס' חזו"א. [א"ה, יעויין חזו"א חו"מ ליקוטים סי' כ"ג].

ובפשוטו צ"ל בזה, דר"כ ס"ל דהא דשינוי מראה פוסל את המקוה, אי"ז משום חסרון בשם מים, אלא דהוא פסול חדש מגזיה"כ, דאם מראה המים אינו ניכר מחמת מראה של דבר אחר מיפסל, דהנה כתב הראב"ד (ונפסק כן בשו"ע יו"ד סי' ר"א סכ"ח) דאין שינוי מראה פוסל במעיין, אלא במקוה

הסוגיא, דנהי דאיגלאי מילתא דחול הוא, מ"מ בשעתו הא לא היה בר נגישה, כיון שהיה ספק יו"ט וסד"א

שנ. ולמאי דנקט הר"ש ז"ל דגם איסור צדדי מפקיעו מידי לא יגוש, לפי"ז תיקשי קושייתו אף למסקנת

גרידא, דבזה ילפינן מקרא ד"מקוה מים" דבעינן מראה מים, אבל במעיין דליכא ילפותא לא פסלינן בשינוי מראה. והרי דלא בטיל מינה תורת מים, אלא דהוי פסול "שינוי מראה" מגזיה"כ במקוה שני*, ולהכי ס"ל לר"כ דבהא שפיר חלוק מי צבע מיין, דגבי מי צבע הרי ניכר לפנינו מראה המים, כיון דמיא דצבעא מיקרי וזהו מראיתן של מים אלו, ולא איכפ"ל במאי דלבנ"א אי"ז נראה כמים, דמ"מ אליבא דאמת הר"ז מראה המים עצמם, משא"כ בתערובת יין חשיב שפיר "מראה יין" כיון דחמרא מזיגא מיקרי, ולאו מראית המים הוא אלא מראית יין. וע"כ אף דאי"ז מגרע בעצם השם מים מ"מ איכא פסולא דשינוי מראה, דעכ"פ "מראה מים" אין כאן.

ד"ר חיים

וכ"ז לענין שינוי מראה, אבל בדינא דג' לוגין הא ליכא קרא, ולא תליא אלא בעצם השם מים, וא"כ הא דבמראה יין אינם פוסלים אע"ג דלא פקע מינייהו שם מים, בע"כ דהוי סברא בעלמא בדרבנן, דבכה"ג דאין נראין כמים לא גזרו רבנן, וכדהוסיף רש"י כאן דפסול ג' לוגין דרבנן, ולהכי ס"ל לרב כהנא דלענין זה אין לחלק בין מראה יין למי צבע, דסו"ס אינם נראים לבני אדם כמים, ומשני רבא דגם לענין ג' לוגין חלוקין הן כיון דמיא דצבעא מקרי ודו"ק שניא.

לחומרא, ומ"ל איסור ודאי או איסור ספק. [ובכהי אודא ליה מה שתירצו כמה אחרונים דהסוגיא אזלא כל"ק דמכות דלי' שנים משמט, ולהנ"ל ז"א, דאכתי תיקשי אליבא דאמת מגופא דמתני' לל"ב דאינו משמט ודו"ק]. שני*. מיהו בדברי בראב"ד בבעה"נ שם הובא מהתור"כ דדרשי' לפסול שינוי מראה מקרא ד"מקוה מים — ולא מקוה של שאר משקין. והרי דגדר הפסול הוא משום דנידון כשאר משקין. [אלא שמבואר שם עוד בד' הראב"ד דאסמכתא בעלמא היא, ומדרבנן. ולכך ל"ק

קפא) **ובאופן** אחר היה נראה לומר בזה, דר"כ הוי ס"ל דכל עיקר דינא דשינוי מראה אינו תורת פסול במקוה כלל, אלא דזהו הלכה בדין תערובת, דכל שניכר מראה היין במים תו לא בטיל ליה ברובא, דהו"ל כעין "איסור ניכר", וממילא דא"א לטבול במקוה, דהא נמצא דמקצת גופו טובל ביין ואיכא חציצה, אבל לאו משום תורת פסול בהמים כלל. ולזה ניחא שפיר החילוק שכן יין למי צבע, דמי צבע אינם חוצצין בטבילה דמין במינו אינו חוצץ, נותו דכיון דליכא תורת פסול דשינוי מראה, א"כ גם המי צבע גופייהו הוכשרו לטבילה מתורת השקה, ושפיר מצי טביל בהו — ה.], ומשום שינוי מראה ל"ל בה, כיון דליכא תורת פסול דשינוי מראה כלל, ואינו אלא הלכתא בדין ביטול ברוב וכנ"ל, משא"כ ביין דחוצץ בטבילתו.

וכ"ז לענין מראה יין במקוה, אבל לענין דינא דג' לוגין הא ל"ש כ"ז, דהא אין התערובת מבטלת מהם דין ג' לוגין לפסול את המקוה, ובע"כ הא דאינם פוסלים את המקוה בדאית להו מראה יין, ה"ט משום דבעינן בהו מראה מים, ומשום לתא דשינוי מראה נגעו בה, ולזה פריך שפיר דמ"ש ממי צבע דפסלי. ומשני רבא דהתם מיא דצבעא מקרי וכו', ומעתה הדרינן שוב לפרושי אף לענין מקוה כן, דבאמת מתורת שינוי מראה דיין מיפסל כל המקוה,

מהא דהכשיר במעיין. וע"ע בהע' דלקמיה].

שניא. ברם אף למאי דנקטינן בפשטא למסקנא דשמעתין דשינוי מראה הוי גריעותא בדין מים, ל"ק מהא דהראב"ד דמכשר במעיין, דבאמת שינוי מראה הוי חסרון במים, אבל מ"מ לא בטל לגמרי תורת מים, אלא דמקוה מיפסל משום הך גריעותא בדין מים, אבל במעיין שינוי מראה אינו פוסל, דמ"מ מים הוי, והפסול דשינוי מראה דמגרע תורת מים אינו פוסל במעיין — ליקוט.

שאין בו ארבעים סאה מראה מים אינו יכול לטבול אפי' בהחלק שלא נשתנה מראיתו. והשתא אי נימא דכל עיקר פסולו אינו אלא מטעם חציצה, א"כ אמאי לא יוכל לטבול בהחלק שלא נשתנה מראיתו, והא התם ליכא יין החוצץ, א"ו מוכרח דהוי פסול בעצם המי-מקוה ולהכי לא מיתכשר אלא במ' סאה של מראה מים, וזהו סותר לכאורה למה שרצינו לכאר בסברת רב כהנא.

אולם יש לקיים דברינו עפ"י שיטת הרמב"ם פ"ז ממקואות ה"ט וז"ל, נפל לתוכו יין או מוהל וכיו"ב ונשתנה מראה מקצתם, אם אין

כיון דחמרא מזיגא מקרי והוי גריעותא בהשם מים^{שנב}.

אכן פירוש זה דחוק קצת, דריהטא דמתני' דמקואות הנ"ל משמע בפשוטו דשינוי מראה הוא תורת פסול במקוה, ולא דהוי חסרון במעשה הטבילה גרידא משום חציצה^{שנג}, אך מ"מ בס"ד דר"כ אפשר די"ל כן.

קפב) מיהו לכאורה עיקר דברינו נסתרים מגופא דמתני', דקתני התם במתני' דבתריה (פ"ז מ"ד) נפל לתוכו יין או מוחל ושינוי מקצת מראיו אם אין בו מראה מים ארבעים סאה הר"ז לא יטבול בו. ומבואר דכל

שנב. ולמסקנא י"ל דאי"ז שיעור ברין ביטול אלא דהוי רק גריעותא בתורת מים, ולהכי ס"ל להראב"ד דבמעין ליכא פסול זה, דאי משום דליכא ביטול, א"כ גם במעין ליהוי חציצה, א"ו דלמסקנא באמת יש כאן ביטול רק דהוי פסול חדש. נא"ה, יעויין להלן בריטב"א (ד.) ד"ה והא דקאמר, שכתב בתו"ד וז"ל, אין כאן מים שאובין ולא טמאין כלל שכבר נתבטלו שם בין שהם מים בין שהן יין כיון דליכא שינוי מראה עכ"ל. וכ"מ להדיא בזבחים דע"ח ע"ט. — ליקוט.

שנג. ובסיפא דמתני' שם פ"ז מ"ג, נפל לתוכו יין ומוחל ושינוי את מראיו פסול, כיצד יעשה, ימתין עד שירדו גשמים ויחזרו מראיהן למראה מים. היו בו מ"ס ממלא בכתף ונותן לתוכו עד שיחזרו מראיהן למראה המים, ע"כ. ובט"ז יו"ד סי' ר"א סקל"ח כתב וז"ל, קשה הא בלא"ה צריך להמתין [ברישא] בשביל שאין שם מ"ס. ונראה דאתי למעוטי שלא יכשירו ע"י המשכה, כי יש לחוש שמא לא יחזור למראה הכשר עד שמשך כ"כ הרבה שיהיו רובן ע"י המשכה, כי המים הבאין דוחין את מה שהיה כבר כדלעיל, ורובו ע"י המשכה פסול, משא"כ ע"י מי גשמים שיכול להמתין כמה שירצה עד שיחזור למראה כשר, עכ"ל הט"ז. ובתפא"י הקשה עליו, דמ"ל שיהיו רוב בהמשכה, הא כיון דמילאו ע"י מיעוט בהמשכה לשיעור מ' סאה, שוב יכול להמשיך עליו כל שאובין שבעולם עיי"ש.

ונראה דס"ל להט"ז, דבאמת כ"ז שמראה המקוה הוא מראה יין ל"מ השקה לשאובין שיוסיף, והא דבהיו בו מ"ס ממלא בכתף ונותן לתוכם, היינו משום דכשיחזרו

למראה מים אז יוכשרו השאובין מחמת מ"ס הכשרים, אבל כ"ז שנשתנה מראיתם הרי הוי מקוה פסול ואין המים נכשרין על ידו, וכמו דאיתא בתוספתא שהביאה הר"ש, דאם השיק מקוה שחציו יין וחציו מים שאובין למקוה כשר, אם השיקו למקום היין זה וזה לא טהר. והתם הרי מיירי רק במראה יין, והרי דכל דהוי מראה יין לא חשיבא השקה כלל לטהר את השאובין, וה"נ להיפך אם השיק השאובין למקוה שנשתנו מראיו, לא הוי השקה לטהר, (וכש"כ הוא ודו"ק — ה.). ולפי"ז שפיר כתב הט"ז דאם המשיך כ"כ הרבה מים עד שדחו למים הראשונים, וליכא עכשיו רוב מן הבלתי שאובין בשעה שחזרו למראה מים, הרי המקוה פסול, דעכשיו בשעה שנכשרת המקוה ליכא רוב כשרים.

אבל צע"ק, דלמ"ל להט"ז לטעמא דהמים הבאים דוחין את הראשונים, דלכאורה היה נראה דאפי' בעלמא היכא דאיכא רוב מקוה דהיינו כ"א סאה מים כשרים, דהשתא כשר בהמשכת י"ט שאובין ואח"כ יכול להמשיך כמה שירצה כיון דהמקוה כבר נתכשר, — מ"מ אם ימשיך בב"א ממש כ"ב סאה מים שאובין, אין כאן רוב מים כשרים, כיון דבאו בב"א כ"ב שאובין. וא"כ ה"נ דכוותה, כיון דהמקוה מתכשר בשעה שחזרו למראה מים ואז יש רוב שאובין ה"ז דומה להמשיך בב"א ממש כ"ב סאין שאובין, וצל"ע בזה. נוכ"ז הוא לפי"מ שנתבאר במסקנא דסוגיין דהוי תורת פסול בהמקוה, אבל לפי"מ שביארנו בס"ד דסוגיין דליכא פסול דשינוי מראה כלל, לפי"ז הד"ק הט"ז לדוכתא, וכן תיקשי מהתוספתא שהביא הר"ש לענין השקה ודו"ק — ה.א. — ליקוט.

בו מראה מים שלא נשתנה כדי מ' סאה הר"ז לא יטבול בו, והטובל במקום שנשתנה לא עלתה לו טבילה, עכ"ל. ובהשגות הראב"ד שם וז"ל, א"א בתוספתא הטובל בין במקום היין בין במקום המים כאילו לא טבל, ובשארין בו מראה מים מ' סאה קאמר, אבל אם יש בו מ"ס מראה מים טובל במקום המים, ע"כ. ומבואר עכ"פ בשיטת הרמב"ם דהא דלא יטבול בכל המקוה אינו אלא לכתחלה (משום גזירה בעלמא שמא יטבול במקום שנשתנה מראיתו), אבל לעיכובא אינו אלא במקום שנשתנה מראיתו, ולפי"ז מיושב היטב מה שביארנו בסברת ר"כ, דבאמת

אין הפסול כ"א מטעם חציצה דין, ולהכי שפיר מצי טביל במקום המים. **ברם** אליבא דאמת דנקטינן דהפסול הוא מטעם שינוי מראה בהמים, לפי"ז צ"ב סברת הרמב"ם, דהיכי מצטרפין למ' סאה. וצ"ל דס"ל דאף שאינם כשרים לטבילה מ"מ מצטרפים הם להכשר מקוה, ונכמו בטיט הנרוק דאין טובלין בו ומ"מ מצטרף למ' סאה, והוא חידוש גדול. ועכ"פ בסברת ר"כ מיושב היטב כמו שביארנו. ואף לשיטת הראב"ד דהטובל ככולו לא עלתה לו טבילה, מ"מ י"ל דבס"ד דרב כהנא הוי סבר כדעת הרמב"ם, ושפיר פריך לרב מ"ש ממי צבע וכשנ"ת שנו.

דף ד ע"א

במוגיית חבית שנפלה

קפג) וְאָרְ"י אָמַר רַב חֲבִית מְלֵאָה מִיַּם שֶׁנִּפְלָה לִים הַגָּדוֹל הַטּוֹבֵל שָׁם לֹא עֲלָתָה

לו טבילה וכו' חיישינן לג' לוגין שלא יהיו במקום אחד. יעויין בריטב"א שעמד בהא דנקט

שנו. ובמק"א שו"ט רבינו בבירור שיטת הרמב"ם, ואלו דבריו: מקוואות פ"ז מ"ד, נפל לתוכו יין או מוחל ושינוי מקצת מראיו, אם אין בו מראה מים מ"ס הר"ז לא יטבול בו. וכתבו הר"ש והרא"ש והר"ב דלא יטבול אפי' באותו צד שיש בו מראה מים, ומשום דאין כאן מים כשרים ארבעים סאה, והמים שנשתנו מראיהם אין מצטרפין כלל. ועי' בתוס' חרשים שכתב וז"ל, הוא דעת הרא"ש אבל דעת הרמב"ם פ"ז מהל' מקוואות ה"ט אינו כן עיי"ש שגם הראב"ד השיג עליו בזה, ע"כ. וכנראה שבתו"ח פ"י בדברי הרמב"ם מש"כ "הר"ז לא יטבול בו, והטובל במקום שנשתנה לא עלתה לו טבילה", קאי הכל אהא דאין בו מראה מים מ' סאה, וס"ל להרמב"ם דדוקא הטובל במקום שנשתנה לא עלתה לו טבילה, הא במקום שלא נשתנה עלתה לו טבילה.

אמנם באמת יל"פ גם בדברי הרמב"ם כדעת כל

הראשונים, וכדאיתא כן להדיא בתוספתא וכמש"כ הראב"ד, והא דכתב הרמב"ם והטובל במקום שנשתנה לא עלתה לו טבילה, לא קאי אהא דלעיל כשאין בו מ"ס מראה מים אלא קאי אמקוה שיש בו מ"ס מראה מים, דמ"מ אם טבל במקום שנשתנה מראיתו לא עלתה לו טבילה, וכדסיים עלה הרמב"ם "אפי' חבית של יין שנשברה בים הגדול ומראה אותו מקום כמראה של יין, הטובל באותו מקום לא עלתה לו טבילה". [ונשיעור דברי הרמב"ם כך הם, דאם נשתנו מקצת מראיו יש בו שני דינים, חדא דאם אין בו מ' סאה לא יטבול בו כלל, ותו דהטובל במקום שנשתנה מראיתו בכל גווני לא עלתה לו טבילה, ודו"ק]. ולפי"ז שיטת הרמב"ם נמי כדעת כל הראשונים, והראב"ד לא בא להשיג אלא לפרש דבריו עפ"י התוספתא. [וכ"מ בכס"מ שם ובכ"י ובב"ח סי' רא וכ"ה להדיא במרכה"מ שם בכוונת הר"מ. — ה.]. ליקוט.

דין, עיקר דברי רש"י תמוהין טובא מיניה וביה, דממנ"פ אי ס"ל דל"מ הכא השקה לבטל מהם פסול שאובין מאיזה טעם שיהיה, א"כ הרי אין כאן טבילה כלל, דהרי בא מקצת גופו במים שאובין. ואי מהניא להו השקה להכשירם לטבילה, א"כ לכאורה תו ל"ש בהו גזירת י"ח דבר, דהא אזיל מינייהו פסול-שאובין ומי מקוה נינהו, והיכי מחלקינן בהאי מילתא. ויעויין באחרונים שהביאו בשם ה"חיות יאיר" נס"י ק"י שכתב בשיטת רש"י, דס"ל דודאי לענין טבילה הוכשרו המים מדין השקה, אבל מ"מ עדיין תורת שאובין עליהן לענין לפסול לתרומה ולזה ל"מ ההשקה. וצ"ב.

והנראה בביאור דבריו, דס"ל דהא דמהניא השקה להכשירם לטבילה אי"ז הפקעה בעצם השם "שאובין", אלא לעולם במילתייהו קיימי ושם שאובין עליהן, רק דהוכשרו לטבילה ואית להו הכשר מקוה לטהר, דע"י ההשקה והחיבור למקוה קבלו ג"כ דין מקוה מדין כל המחובר למקוה הריהו כמקוה, אבל שם שאובין שבהן לא פקע, וכן הא דנטהרים מים טמאים ע"י השקה, היינו נמי דע"י ההשקה למקוה חייל בהו דינא ד"אך מעיין ובור מקוה מים יהיה טהור", כיון דקבלו דין מקוה ואית להו טהרת מקוה, אבל שם שאובין בעצמותו לא פקע מינייהו. וממילא דלענין גזרת הבא ראשו ורובו במים שאובין אכתי במילתייהו קיימי ודו"ק.

אמנם מדברי התוס' והראשונים כאן נראה דפליגי אעיקר יסוד זה, וס"ל דע"י ההשקה פקע מינייהו שם שאובין לגמרי ונעשו מחוברין, וכמש"כ התוס' "דהא מדשוי להו השקה כמחברים לטהרם מטומאה ה"ה לענין טבילה נמי", והיינו דגדר שם שאובין הוא דחשיבי מים "תלושין", דכל שנשאבו ע"י אדם

ג' לוגין, דהא אף בפחות מזה נמי לא עלתה לו טבילה כל שנכנס משהו מגופו באותן המים, דהו"ל כאלו לא טבל כל גופו במים. ובשלמא לפירוש"י ניחא, דמטעם גזירת הבא ראשו ורובו במים שאובין הוא דאתינן עלה וכדלהלן, ולזה בעינן ג' לוגין, אבל לשא"ר קשה. [וכן קשה אף לרש"י במימרא דלקמיה גבי חבית יין דהתם ודאי לא בעינן ג' לוגין]. ועיי"ש בריטב"א שכתב דאה"נ, אלא דקושטא דמילתא נקט, דמן הסתם נשארין ג' לוגין שלא נתערבו. **ולו"ד** היה אפ"ל דבפחות מג' לוגין הו"ל כמעורב ובטיל למקוה, דהא כשאין עומדין במקום אחד הרי הן ודאי בטלין למקוה ולא איכפ"ל במה שמעורב משהו בכל טפה וטפה, ודווקא כשמכונסים במקום אחד חשבינן להו כעומדין בפנ"ע ואינן בטלים (וע"ע להלן ס"ק קפ"ח), וא"כ י"ל דכל פחות מג' לוגין הו"ל כטפה המעורבת ובטלא. [אמנם מאי דנקט בברייתא גבי יין ג' לוגין "שאובין" אין לו מקום כלל, וכבר מחקוהו מגיהי הש"ס].

בגדר השקה להכשיר שאובין אי הוי

מטעם זריעה או מדין חיבור למקוה

קפד) ברש"י ד"ה לא עלתה לו טבילה וכו' ושמא בא זה ראשו ורובו במים

שאובין וזה אחד מן הפוסלים בתרומה עכ"ל. מבואר מדבריו דבעצם הטבילה ליכא גריעותא ושפיר נטהר מטומאתו, אלא דמצד אחר נפסל מלאכול בתרומה משום גזרת מים שאובין. [וכבר העיר הריטב"א דלפי"ז הלשון ד"ל לא עלתה לו טבילה" הוא לאו דווקא, דהא שפיר עלתה לו לטהרו מטומאה דאורייתא].

והנה כבר הקשו התוס' ושא"ר דהא איכא הכא השקה מעלייתא ובטיל מינייהו פסול שאובין, וצ"ב דעת רש"י. אמנם בר מן

נעשו תלושין, ואילו מי גשמים חשיבי מחוברין, והשתא ע"י ההשקה הדר חשיבי להו "מחבורים" ופקע מינייהו שם תלושין לגמרי.

ואין לדחות, דכוונת התוס' לדין חיבור למקוה, וזש"כ דכמו דחשיב חיבור

לענין דין טהרת המים דחייל בהו דינא דאך מעיין וגו', ה"נ חשיב חיבור לענין קבלת דין הכשר טהרה דמקוה מדינא דכל המחובר למקוה ה"ה כמקוה, דז"א, דפשטות דברי התוס' מורים דכוונתם לדין מחובר לקרקע שהוא המפקיע להטומאה, דכמו דמחובר אינו מק"ט ה"נ פקע טומאתו דמעיקרא, וע"ז דימו דה"נ מהני האי חיבור לענין טבילה. וכ"ה מפורש להדיא ברא"ש [פ' מרובה ס"ג וכן בס"א דמקואות], דאחר שהביא כמה ראיות דמקוה שלם אינו נפסל בריבוי שאובין, כתב ע"ז "ובלאו ראייה נמי סברא היא, דהא בהשקה נעשו גרועין ליטהר מטומאתן וה"ה

שנה. וע"ע בריטב"א כאן שמבואר כ"ז בדבריו בקצרה, דאחר שהביא קושיית הראשונים דאמאי לא עלתה לו טבילה והא מקוה שלם אינו נפסל בשאובין, כתב ע"ז דנראה דלכך פירש"י דמטעם גזירת י"ח דבר אתינן עלה. ושוב חזר והקשה דסו"ס כיון שהמים הטמאים והשאובין שנופלין למקוה נכשרין שם מדין זריעה כדאיתא בפ' כ"ש, א"כ אין כאן מים שאובין ולא טמאים כלל עכ"ל. (וע"ע להלן ס"ק קפו ובהע' שסב שם).

ויעוי' בט"ז יו"ד סי' ר"א סק"ג שהביא בשם תה"ד סי' רנ"ד שהקשה מ"ש דמהני השקה להכשיר פסול שאובין ואילו לפסול זוחלין ל"מ השקה למעין. ותי' התה"ד עפ"י דהרא"ש דהטעם שאין שאובין פוסלין המקוה משום דהוי כאילו נזרעו בתוכה וה"ה כמחוברין וכשרים, ע"כ ניחא הקושיא, דעיקר פסול שאובין הוא דהויין כתלושים ע"י אדם ולכך מהני בהו זריעה ויתחשבו מחוברים, אבל פסול דנוטפים שאינם מטהרים בזוחלין אינו מטעם שהם תלושים וכו' הלכך ל"מ בהו זריעה שנוזרעו במים זוחלין דל"מ אלא לשוויי תלוש למחובר, עכ"ל הט"ז. (ועיי"ש עוד מה שהק' ע"ז דמה

להטביל בהן". וכ"כ שם עוד להלן ד"אפי' מקוה שכולו שאוב שנתחבר למקוה כשר דרך נקב כשפוח"נ — כשר להטביל בו, דמהני זריעתו להיות כמקוה עצמו, דסברא הוא כדפרישית כיון דמטעם זריעה טהרינן מטומאתן ה"נ הוכשרו מפסלותם וכשר להטביל בהם". והרי להדיא דמטעם זריעה אתינן עלה. ולפי"ז אין מקום כלל לדברי החור"י שנה. אולם החור"י ס"ל בדעת רש"י דלעולם לא הופקעו מתורת שאובין ע"י ההשקה, רק דמקבלין דין הכשר טהרה דמקוה ע"י חיבורם למקוה וכש"נ.

פלוגת הפוסקים אם צריכה

ההשקה להיות קיימת כל שעה ושעה

קפה) **ובאמת** נראה דכבר מצינו פלוגתת הפוסקים בענין זה. דהנה אנן קיי"ל (יו"ד סי' ר"א סנ"ב) דלאחר שנתערב

חילוק בין זל"ז, ומ"ל שהתלוש נעשה ע"ז כמחובר או המחובר נעשה מחובר כמוהו עיי"ש). ויעוי' עוד בתה"ד שם שמביא כן גם מדברי רש"י בפסחים (לד:) דהא דנטהרים בהשקה הוא משום דהיינו זריעתן וכמו חיטים שנטמאו זרען בקרקע ונשרשו נטהרו עיי"ש. ובאמת דבגוף הסוגיא שם מדמי להו אהדדי, דכשם שאין זריעה להקדש ליטהר בהשקה ה"נ אין זריעה לתרומה ליטהר בחיטין ששתלן. אלא דלשיטת רש"י שם מייירי הכל במעלה דרבנן, אבל בתוס' שם (ד"ה ונתן) מבואר דלענין הקדש הוא מה"ת עיי"ש.

כרם מצינו למימר בשיטת החור"י דמחלק בזה בין השקה דטמאין להשקה דשאובין, דתרי דיני נינהו ודלא כהרא"ש דיליף להו מהדדי, דהנה בתו"כ דריש לדין השקה מקרא דאך מעיין וגו' יהי טהור, שאם הי' טמא יטהרנו. ונחלקו הראשונים בפירושו אי קאי אמים טמאים או אשאובין. והשתא להני דמפרשי לה אשאובין מצינו למימר דהוא דין מחודש דכל המחובר למקוה וכו', אבל דין זריעה דמים טמאים ל"צ קרא ודו"ק. — ליקוט ורש"ת. וע"ע להלן הערה שנט. שם.

כשהרובו-שאוב נוסף אחר שכבר הי' מיעוט בלתי שאוב. וקשה, דאמאי לא יוכשר ברובו שאוב מה"ת מדין השקה, דהא הושקו למקוה דרביעית דכשרה מה"ת לכלים, והרי לענין כלים פשיטא דתיהני הך השקה להכשיר גם את השאובין לטבילת כלים, וא"כ שוב יוכשרו אף לאדם, מאחר דשם השקה מה"ת עלה ובטל מינייהו תורת שאובין. ונהי דמדרבנן בתר דבטלוה לרביעית דכלים שפיר בעינן השקה למ"ס, דבפחות מזה ל"ה השקה כלל, אבל מ"מ מדאורייתא עכ"פ הול"ל דרובו שאוב כשר מדין השקה למקוה דרביעית שני.

ובשלמא אי ע"י ההשקה לא בטלו מתורת שאובין, רק דמקבלין דין ההכשר-

טהרה דמקוה, אתי שפיר, דבהשקה למקוה דכלים אינם מקבלים אלא דין הכשר טהרה דכלים, ומשום דבאמת תרי מקואות ניהו "מקוה דאדם" ו"מקוה דכלים", דבמקוה דרביעית ליכא הכשר טהרה לאדם כלל, דלזה בעינן שיעור מ' סאה, ורק ע"י צירוף כל המ' סאה חל עליו תורת מקוה דאדם ומקבל דין הכשר טהרה לאדם שני, ולהכי בהשקה למקוה דכלים לא הוכשרו לטבילת אדם כלל. אבל אי נימא דע"י ההשקה בטל מינייהו שם שאובין לגמרי, א"כ הרי ממילא יוכשרו נמי לאדם דזה ל"ש כלל לומר דלענין אדם נשאר עלייהו שם שאובין, כמבואר. ומדכתבו התוס' והרא"ש

ידים ודו"ק. וי"ל.

שנח. היינו לאפוקי דאין הגדר דלאדם בעינן כמות של מ' סאה מיטהרה דמקוה לטהרו, ולכלים סגי ברביעית מיטהרה, כמו דיש שרצו לומר כן, אלא דבפחות מ"ס לית בהו כח טהרה לאדם כלל. — אחרי השיעור. [נוע"ע מש"נ בזה בחי' רבי שמואל גיטין ס"ז סק"ה (ד"ה ולפי דברינו, ובהערה שם) בשם הגרי"ז דמ"מ י"ל דגם ד"ז איתא דבעי' שיעור מ"ס לטהרו עיי"ש].

השאוב עם הכשר אפי' רגע א', נשאר לעולם בהכשרו אע"פ שנסתם הנקב אח"כ. אמנם בש"ך שם (ס"ק קי"ב) הביא בשם רי"ו שכתב, דנסתפקו המפרשים אם נשאר השאוב בהכשרו או דכיון שנסתם הנקב חזר לפסולו כבתחלה. והשתא לצד זה שברבינו ירוחם הרי מבואר להדיא כסברת החו"י הנ"ל, דשם שאובין לא פקע מינייהו אלא שהוכשרו ע"י חיבורן למקוה, ולהכי ס"ל דאחר שנסתם הנקב חזר לפסולו כבתחלה. אכן לשא"ר דס"ל דנשאר בהכשרו לעולם, י"ל דהטעם בזה משום דנזרעו ופקע מינייהו שם שאובין לגמרי, ולהכי תו לא הדרי לפסוליהו. ויש לדחות קצת, דלעולם אף לשאר פוסקים לא פקע שם שאובין מינייהו, אלא דכיון שקבלו כבר הכשר מקוה לטהר ע"י החיבור, תו לא אזיל מינייהו האי דינא אף לאחר שנפסק החיבור ודו"ק. אכן מדברי הרא"ש דפ' מרובה הנ"ל הא משמע להדיא דההשקה מבטלת שם שאובין לגמרי דהו"ל כזריעה ונעשין מחוברין וכש"נ.

תמיהא רבתא בטעמא דזריעה

וקשיא לי טובא אסברת הרא"ש, דהנה בתוס' ב"ב דס"ו ובשאר דוכתי איתא, דאי מקוה שכולו שאוב פסול מה"ת ה"ה ברובו שאוב, נוכ"ה מסקנת הרא"ש גופיה במרובה שם]. ומשמע בפשוטו משמע דמיירי אף

שנו. ובאמת מקור הדין שביו"ד הנ"ל הוא מתשר' הרא"ש כלל ל"א ס"ב (עבה"ג), ושם מפורש הטעם בזה"ל, נ"ל כיון דנתחברו פ"א הוכשרו ופקע שם שאיבה מינייהו ואינם נפסלים עוד בסתימת הנקב, מידי דהוי אמים טמאים שהשיקן למקוה דהו כזרעים ובטלים לגבי מקוה ופרח שם טומאה מינייהו, עכ"ל.

שנו. וביותר יש להעיר, דאף מדרבנן י"ל דיוכשר להשיטות דסברי דלא ביטלו רביעית דמקוה לענין טבילת

בפשיטות דרובו שאוב נמי פסול מה"ת הרי מוכרח דל"מ השקה להפקיע מינייהו שם שאובין, אלא דהוי דינא דכל המחובר למקוה הריהו כמקוה, וכמו שהביא בחידושי רח"ה עיי"ש^{שנ"ט}. וצ"ע דברי הרא"ש במרובה שכתב דהוי מטעם זריעה, דמשמע בפשוטו דנעשו מחוברין ממש. [ויעוי' בדב"א ח"ב סט"ו בשם ה"משכנות יעקב" שעמד בזה. — וע"ע בשו"ת עוני"ט ספ"ה בזה]^ס.

ומבואר עכ"פ סברת החוות-יאיר בדעת רש"י דאזיל בשיטת רבינו ירוחם הנ"ל דאכתי שם שאובין עליהם, ולהכי שפיר מיפסל בהו מתרומה.

ביאור שיטת רש"י בדרך אחר,

דהשאובין אינם חוצצין

(קפו) **אכן** אפי' נימא כיסוד זה, אכתי אינו מיושב שיטת רש"י בסוגיין, דמ"מ

שנ"ט. וז"ל הגר"ח ז"ל (פ"ז מטו"א ה"ה, באמצע ד"ה והנה י"ל), משא"כ לענין דין השקה של שאובין וטהרת מים טמאים דלא צריכין כלל לצרפם ליתר המקוה, ועיקר דין טהרתן והפקעת שם שאיבה שבהן הוא רק במה שחל עליהן בעצמם שם מקוה, בזה לא צריכין לדין עירוב, ורק דין חיבור לבד, דכל המחובר למקוה חל ביה שם מקוה וממילא דפקע מיניה דין שאיבה ונטהר מהגזיה"כ דמקוה מים יהיה טהור, וע"כ שפיר סגי בזה בטולה"ט דזהו שיעורא דחיבור עכ"ל.

עו"ש (לעיל מינה) וז"ל, דהרי ג"ז דמים טמאים נטהרין ע"י זריעה יסוד דינו הוא משום דנעשה מקוה, וכדילפי' לה מקרא דמקוה מים יהי' טהור. וכן מבואר להדיא בפסחים ד"ז דרביעית מים בקרקע טהורין משום דחוו להטביל בהם מחטין וצינוריות, הרי להדיא דדין טהרת מים שבקרקע הוא רק ברביעית דהוא שיעור מקוה, וזהו הדין מה דנטהרין ע"י השקה, משום דהן עצמן נעשו מקוה עכ"ל. (וע"ע להלן הע' שצ). ויעוי' עוד בכתבי הגר"ח (בענין טהרת פסול שאיבה ובענין השוקת שבסלע) מש"כ בזה.

שס. וביותר קשה אליבא דאמת בדין השקה למעין דמבואר שם ברא"ש דפ' מרובה דל"מ השקה למעין

כיון דסו"ס אזיל מינייהו דין פסלות דשאובין ע"י ההשקה, הרי מסתברא דתו לא הוו בכלל גזירת י"ח דבר, דלאו בשם שאובין גרידא תליא מילתא, אלא בתורת פסלות דשאובין, וצ"ע.

ואשר ע"כ נראה לומר בביאור שיטת רש"י באופן אחר, והוא, דבאמת ס"ל לרש"י דלא מהני כאן דין השקה להכשיר השאובין, והטעם בזה צ"ע, אבל כבר מצינו כזאת להרשב"ם בב"ב (סו. ד"ה ומתמה) שכתב שם דשאובין שנפלו למקוה לא פסלוהו מדאורייתא דבטלו ברובא, א"נ קמא קמא בטיל. ומבואר דהוצרך בזה לדין ביטול ברוב, אבל מדין השקה לא הוכשרו^{שסא}, וצ"ע הטעם בזה. [ואף התוס' כאן לא השיגו בזה על רש"י ממשניות ערוכות דמקואות, וכדלהלן, וצ"ב].

כ"ש לענין טבילת אדם (וע"ע להלן ס"ק קצב בזה), ואמאי לא יועיל מטעם זריעה ואפי' מדרבנן, ומאי שייך לחלק בזריעה בין אדם לכלים. וכן יש לתמוה בדברי הריטב"א כאן, דאחר שכתב נמי דהוא מדין זריעה וכבר נתבטלה שאיבתו וחזרו כאילו לא נשאבו כלל, חזר וכתב בתו"ד דהשקה למעין כ"ש ל"מ לטבילת אדם משום דלאדם בעי' מ"ס אף במעין. והוא תימא, דכיון דהו"ל זריעה א"כ הרי בטל מהם שם שאובין ושוב הוכשרו אף לאדם, וצ"ע ג. [וע"ע בהערה שע"ג בשם המהרי"ק והמהרי"ט בזה. ובשער"י ש"ג פכ"ו ד"ה אמנם לשיטת הר"ש (עמ' רפ"ג) כתב בתו"ד על דברי הרא"ש הנ"ל וז"ל, והנה ענין זריעה זו אינה כפשוטה שנתחברו אל מים שאינם תלושין ונעשו כמ"כ מחוברין, דא"כ למה בעינן דוקא מקוה שיש בה מ' סאה, אלא דכמו דמהני מקוה שיש בה מ' סאה לטהר המים טמאים ע"י השקה כמ"כ מושכת המקוה כח טהרה על המים שאובין להכשירם מפסלותם עכ"ל. אולם כבר הובא לעיל הערה שנ"ה מהתה"ד שלא פי' כן. וע"ע להלן ס"ק קצו ובהע' שצ — ה.] — מרש"ת.

שסא. וגם מבואר שם בדבריו דמדרבנן מיהא מפסיל, וכבר תמהו עליו הראשונים שם מכמה משניות דמס'

בפסולם ושפיר איתנייהו בכלל גזירת י"ח דבר, ודו"ק^{שסב}.

ובריטב"א כאן כתב בשם ר"מ הדרשן דלא עלתה לו טבילה כלל, ומשום

דאין כאן השקה דמי הים מלוחים וכבדים ואין מתערבין בשאובין, [עיי"ש שכ"כ בין לענין השקה ובין לענין ביטול ברוב]. ולדידיה ל"ש לומר דמ"מ יהא נטהר מצד הטבילה בכל הים, דכיון דס"ל דלא חשיב חיבור לענין השקה וכעומדין בפנ"ע חשיבי, א"כ אין כאן מעשה טבילה כלל בכל הים, אלא בהשאובין לבדם, מאחר דתרי מילי נינהו ולא כחד חשיבי, וכיותר דאפי' חיבור אין כאן, דהרי לענין השקה^{אוצר החכמה} א"צ "עירוב" אלא בנגיעה סגי, ובע"כ דכונת הריטב"א דאין כאן אפי' שם "חיבור" אלא כעומדין בפנ"ע חשיבי [וצ"ב קצת], ותו לא מסתבר למימר דמ"מ חשיב חיבור לענין שיהא כטובל בכולו, ולהכי שפיר כתב דלא עלתה לו טבילה כלל^{שסג}, אבל בדעת רש"י נקטינן דשפיר איכא חיבור וכחד חשיבי וכשנ"ת.

טעמא דהשקה, ומשום דלעולם שמו עליו, ווכ"ה לי' הרא"ש ס"ט ממקואות "דשם מעיין לא בטיל מינה אע"פ שריבה עליו מים שאובין מידי דהוי אמקוה שיש בו מ"ס שאינו נפסל אפי' נתן לתוכו אלף סאין מים שאובין". וע"ע במשכנו"י חיו"ד סמ"ה (ד"ה והנה לפי"ד הרא"ש) שמתבאר סברא זו מתו"ד. ויותר מזה נתבאר במלואים לס"ק קפט לענין נוטפין ווחלין עיי"ש. ושפיר כתב רש"י דעלתה לו טבילה ומ"מ השאובין עצמן במילתייהו קיימי לענין פסול תרומה ודו"ק. [שו"ר באמר"מ ס"א סק"ל שביאר כן בשם הגר"ח בכל השקה דשאובין לשי' הרי"ו, דאינו מתורת דין השקה אלא שנעשין כחד והו"ל הווייתו ביד"ש עיי"ש. וכ"נ מד' המאירי בהערה דלעיל. ולפי"ז יהא צריך גדר "עירוב" ולא סגי בחיבור גרידא, ע"ל הע' שנט ודו"ק].

שסג. א"ה יעויין עוד להלן ס"ק קצד מש"כ לענין קטפרס וכיו"ב דאף דל"ה חיבור להשקה מ"מ חשיב מעשה טבילה במ' סאה, עיי"ש.

ועכ"פ למאי דס"ל לרש"י דלא הוכשרו מטעם השקה, שפיר כתב רש"י דיש כאן פסול דג' לוגין מים שאובין. והא דלא פירש בפשוטו דאין כאן טבילה כלל, דהרי בא מקצת גופו במים שאובין, י"ל דס"ל לרש"י דנהי דהמים השאובין עצמן לא הוכשרו, מ"מ הרג מחוברין הן לים הגדול, וכולא חד ימא הוא, וכמבואר בתוס' ובראשונים דבאמת צריך להיות כאן דין השקה דחשיב חיבור, אלא דרש"י ס"ל מאיזה טעם שהוא דלא הוכשרו ע"י השקה, אבל מ"מ מאחר דהוי ים אחד הרי יש כאן מעשה טבילה בכל הים הגדול, דכשטובל במ' סאה הרי חשבינן דטובל בכל המ' סאה, וה"נ כשטובל באלף סאה הוי מעשה טבילה בכל האלף סאין, ושפיר נטהר מצד הטבילה בים הגדול כולו, ואי משום דהשאובין חוצצין, ז"א דמין במינו אינו חוצץ, ושפיר נטהר מצד הטבילה בים הגדול כולו, ולזה הוצרך רש"י לפרש משום פסולא דהבא ראשו ורובו במים שאובין, דסו"ס השאובין נשאר

מקואות, והובא¹²³⁴⁵⁶⁷ כ"ז בב"י יו"ד סי' ר"א, וכתב שם דהרשב"ם יחייאה הוא בזה, אבל בנתן סאה ונטל סאה גם דעת הרמב"ם והראב"ד להחמיר דרק עד רובו כשר עיי"ש. ויעויין בשע"י ש"ג פכ"ו (ד"ה ונראה לי, עמ' רפ"ג) מש"כ לבאר בדברי הריטב"א דבעינן קולא מיוחדת להכשיר ברבו השאובין על הכשרים, דמטעם השקה ל"מ לפי סברת הרי"ו דשם שאובין לא פקע מינייהו וחוזרים ומבטלים את הכשרים עיי"ש. [וע"ע לי' המאירי כאן "דמים טהורים (שאובין) אין להם ענין בהשקה", ומ"מ מקוה שלם לא מופסל בשאובין לעולם, ואפי' נטל סאה ונתן סאה עד רובו יעו"ש, וע"ע בהערה דלקמיה. — ה.ן. מרש"ת.

שסב. ויעויין בקונט' "תורת האוהל" להגרי"ל דיסקין זיע"א שכתב כאן כדברים אלו בקצרה.

ועפ"מ שצידד רבינו להלן ס"ק ק"צ ביסוד דין שאובין דאינו פסול בגוף המים אלא הלכה בהוויית המקוה דבעינן "הווייתו בידי שמים" עיי"ש, לפי"ז י"ל עוד דמקוה שלם אינו נפסל בריבוי שאובין אף בלא

קפו) ואין לסתור דברינו ולומר דנהי דחציצה ליכא מ"מ נגיעת מים בבשרו נמי ליכא, ובמקוה בעי נגיעת מים, [וכדאיתא סברא זו בתפא"י על המשניות פי"ג דזבחים, עיי"ש שביאר דלהכי בקפצה פיה אינה טבילה ולא אמרי' מב"מ אינו חוצץ, משום דמ"מ חשיבי כמרוחקות זמ"ז בלא חציצה ואנן בעי' נגיעת מים בגוף הטובל, ועכ"פ שיהא ראוי לביאת מים עיי"ש — מרש"ת]. דז"א, דמאחר דלא הוי חציצה ממילא חשיב שפיר נגיעת מים בבשרו. וראיה לסברא זו מדברי הרא"ש בפירושו לנדרים ד"מ, גבי הא דאמרי' דאין טובלין בנהרות משום דחיישינן שמא רבו נוטפין על הזוחלין, ופי' הרא"ש וז"ל, אין המים מטהרים בזוחלין דחיישי' שמא רבו עליהן נוטפין, שמי גשמים רבו על העיקר — מי הנהר, ונתבטלו [מי הנהר] ברוב, ול"א קמא קמא בטיל וכו', וכיון דאינו בטל נהפכו כולם לנוטפים, ותנן במס' מקואות הנוטפים כמקוה ואין מקוה מטהר בזוחלין, עכ"ל. ומבואר מדבריו דאי לא

דנתבטלו מי הנהר ברוב הנוטפין, וכגון במחצה על מחצה, הוי שפיר מצי טביל, [וכבר העירו הראשונים בסתירת משמעות הסוגיות בזה, עי' להלן ס"ק קפ"ט]. ולכאורה קשה, כיון דעכ"פ מי הגשמים נמי לא נתבטלו ובפסוליהו קיימי — איך עלתה לו טבילה, והא מקצת גופו עלה בנוטפין. ועי' בשער"י שע"ג פכ"ו (ד"ה אמנם דברי, עמ' רפ"ו) שהרגיש בזה בתו"ד, וכתב הטעם משום דמין במינו אינו חוצץ, ושפיר עלתה לו טבילה מחמת מי הנהר. והרי דחשיב כה"ג מעשה טבילה בהמים הכשרין וכאילו כל המים נוגעין בו מאחר דאין כאן חציצה, וה"נ י"ל הכא בים הגדול ודו"ק. [נובחי' מרן רי"ז הלוי פ"ב ממקואות כתב דביאת מים במקצת גופו מיהא בעינן ומה"ט בכולו חוצץ אפי' אינו מקפיד עיי"ש. וי"ל דבסוגיין נמי איכא נגיעת מים במקצת בשרו, גם עיקר דבריו אינם מוכרחין ואכמ"ל] שסג*.

והשתא מיושב נמי קושיית התוס' שהקשו מההיא דמטבילין כלי ע"ג מימיו, דש"מ דמהני להו השקה להכשירים, דלהנתבאר

את הטומאה לכולו, אבל היכא דאינו מקב"ט א"י להעביר, [וע"ע בקובה"ע יבמות ז: — ה.]. מיהו גם לצד קמא יש לדון שלא יטמא כה"ג, עפי"מ דמשמע ברמב"ן עה"ת דבלי הכשר חסר כמגע הטומאה, וז"ל, וטעם ההכשר, בעבור כי לכלוך השרץ והמטמאים ידבק במאכלים בלחות ולא כן ביבשים, ועשתה התורה הרחקה יתירה לטמא המוכשרים במים ונגבו שלא ניתן דבריו לשיעורים, ע"כ. אולם בפירוש"י שם וז"ל, לימדך הכתוב שלא הוכשר ונתקן לקרות אוכל לקב"ט עד שיבא עליו מים, ע"כ. וכן להלן שם, שלא הקפידה תורה אלא להיות עליו שם אוכל וכו'. וזהו כל' הגמ' בחולין (קית). פירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרה מלאכתו דמי עיי"ש. וע"ע במנ"ח מ' קמ"ה. ובתוס' חגיגה (כג:) במש"כ דעצים ולבונה נמי בעו הכשר עיי"ש ודו"ק. ואכמ"ל [וע"ע בזה בשיעורי ר"ש ב"ב אות מ"ב, ובפסחים ד"כ אות קל"ג]. — ליקוט.

ולפי"מ דנקטינן הכא דלהריטב"א ל"ח כטובל בכל הים, א"כ לכאורה לא צריך תו למימר דאין כאן השקה, דאפי' אי סגי בהכי להשקה או לביטול ברוב והוכשרו השאובין. מ"מ הא אינו טובל אלא בג' לוגין העומדין בפנ"ע ולא במ"ס, וא"צ כלל לטעמא דשאובין, וע"ע. שסג*. א"ה, בדומה לענין זה מצאנו בליקוטי רבינו במק"א, ואלו דבריו: יש לחקור בהא דנגיעת טומאה בככר מטמאה את כולו אם הוא משום דחשיב נגע בכל הככר, וכאילו נגע בכל מקצת ומקצת, או דילמא דהמגע במקום מגעו מטמא את כולו, [וע"ע בהמשך]. ונפק"מ בזה להיכא דדיבק אוכל מוכשר עם אינו מוכשר ונגעה טומאה בהאינו-מוכשר, אי נטמא עכ"פ המוכשר או לא. דלצד בתרא יש לדון דאם מקום מגעו אינו מקב"ט שוב לא נטמא מידי, ולא נימא דהמגע במקום מגעו הוא מטמא ישיר לכל הככר, [ומשום שכ"ה הדין, דנגיעה במקצתו מטמאה את כולו], אלא שמקום מגעו מעביר

אי"ז ראייה כלל, דשפיר י"ל דהשאובין במילתייהו קיימי ואפ"ה עלתה לו טבילה משום מי המקוה. ובריטב"א הוסיף באמת בראיית התוס' דהא מי הכלי חוצצין בפני מי המקוה, וכפה"נ דאזיל למ"ד מין במינו חוצץ, אבל למאי דקיי"ל דמין במינו אינו חוצץ תו לק"מ, ופשוט שס"ד.

אלא דעיקר דברי התוס' צ"ב, וכבר עמדו בזה הרש"ש וה"חשק שלמה" בהגהותיהם כאן, דלמ"ל לאתויי מסוגיא דביצה הנ"ל דמטבילין כלי ע"ג מימיו, והא טפי הו"ל לאקשוויי ממשנה ערוכה פ"ו דמקואות מ"ג, וזה תוארה, שלשה מקואות בזה כ' סאה ובה כ' סאה ובה כ' סאה מים שאובין, והשאוב מן הצד וירדו שלשה וטבלו בהן ונתערבו המקואות [ע"י טבילתן צפו המים והשיקו ונתחברו שלשתן זו בזו], המקואות טהורין [כשרין לטבילה] והטובלין טהורין, ע"כ. (וכן איתא עוד במ"ח לפי מסקנת הר"ש שם דמיירי בשאובין). והרי להדיא דמכשירין מקוה שלמה של שאובין ע"י חיבור כ"ש למקוה הכשרה, והיינו מדין השקה. והתם ל"ש תירוצא דידן דמהני מטעם טבילה בשאר המים. דהא אינו

טובל במקוה הכשרה, דלא נעשו כחד ע"י חיבור כ"ש דהשקה, [וגם דאינו מוקף מים כשרין מכל צדדיו — ה.], א"ו דהשאובין עצמם הוכשרו לטבילה מטעם השקה. וביותר מוכח מההיא מתני' דאף לאחר שפסקה ההשקה נשארו בהכשרן (וכמו שלמד כן הרא"ש מההיא מתני', וכבר תמה בזה הנוב"י על שיטת הרי"ו דלעיל ס"ק קפ"ה שנסתפק בדין זה, והובא כ"ז בפ"ת סי' ר"א סקל"ז), והרי דהשאובין עצמם מתכשרי בהשקה שס"ה, וצ"ע באמת דעת רש"י שס"ו.

בענין ביטול ברוב להוסיף

מעלה (חקירת העונג יו"ט)

קפח) והנה כ"ז ביארנו לענין השקה. אבל באמת קשה עוד בסוגיין דליהני מטעם ביטול ברוב, וזהו קשה בין במים ובין ביין. ובתוס' כתבו דשמא עדיין הוא צבור ועומד במקומו ואיסור ניכר וטובל ביין. ומשמע דכוונתם ליישב קושיא זו דנהי דהשקה ל"ש גבי יין אכתי ניתי עלה מטעם ביטול ברוב, ועז"כ דהוי איסור ניכר. אמנם אינו מבואר דמאי איסור ניכר הוא, הא אף אי צבור ועומד

מההיא דביצה דמיירי נמי בהשקת מים מתוקין למקוה של מלוחים שמקפיד עליהם שלא יתערבו, עיי"ש בסוגיא ובפירש"י במתני' (יז:) ודו"ק.

שסו. ובחי' הרמב"ן כאן (ד"ה גירסת רש"י) כתב בתו"ד "או שמא סבור לומר וכו' שאילו היתה חבית מלאה מים וכו' נטהר בהשקה אע"פ שלא לדעת השקה הטילו". ונראה מדבריו דשו"ט אי מהני השקה שלא לדעת. (ועי' בס' קה"י סוס"י ד' ובמרכה"מ פ"ו ממקואות ה"י). אלא דמדברי רש"י גופיה הא מוכח דלענין טומאה עכ"פ שפיר הוי השקה, לפי"מ שצידד הרמב"ן [וכ"כ התוס'] דלהכי ל"ג רש"י גם בברייתא מים אלא יין, ודו"ק.

שסד. ומדברי התוס' שהקשו על רש"י מההיא דביצה, משמע דהיה להם גירסא אחרת ברש"י דלא עלתה לו טבילה כלל משום מים שאובין, וכמו שהעתיקו דבריו בקצרה, דאל"ה מאי ק"ל מהתם, הא הכא מבואר נמי ברש"י דעלתה לו טבילה לטהרו עכ"פ, וק"ל. [ועי' רש"ש] — מרש"ת.

שסה. ועי' תוס' שאנן שהקשה באמת ממשניות וז"ל, ול"נ לר"י דהתנן בכמה משניות מקוה שיש בו מ"ס ממלא בכתף ונותן בו, דמקוה שלם אינו נפסל בשאובין עכ"ל. [מיהו בזה י"ל דא"צ לטעמא דהשקה, רק דנשאר על המקוה שם "הווייתו בידי שמים" וכדלעיל הערה שס"ב, ואי"ז קושיית הרש"ש והחשק שלמה שהביאו מדין השקה ודו"ק]. וי"ל דאלימא להו להתוס' לאקשוויי

ואינו מעורב כשאר לח בלח, מ"מ סו"ס אין מקומו ניכר ואין ידוע מה הוא יין ומה הוא מים, והו"ל כתערובת יבש ביבש, ואמאי לא יתבטל. ומה"ט הגיה הב"ח בלשונם דצ"ל ואינו ניכר (וכ"ה בתוס' שאנץ), והדק"ל. וכן יש לתמוה בדברי הריטב"א שכתב בשם ר"מ הדרשן, דכיון דמי הים מלוחים וכבדים ואין המתוקים מתערבים עמהם הוי כאיסור שנפל בהיתר והוא ניכר שם שאינו מתבטל, ונעיי"ש בקושייתו שנראה שהקשה מתרי טעמי, הן מטעם השקה והן מטעם ביטול, וע"ז הביא לסברת ר"מ הדרשן דמיישב לתרווייהו, והדברים צ"ב, דהא עכ"פ אין מקומו ניכר ומ"ט לא יתבטל, וצ"ע ש"ס.

★ והנה בעונג יו"ט סי' ד' חקר בחוטי ציצית שנטוו שלא לשמן שנתערבו ברוב חוטין כשרים, אי מתכשרי הפסולים מטעם ביטול ברוב, או לא. די"ל דל"מ דין ביטול ברוב אלא להוריד ולסלק איסורים ופסולים מן המיעוט המתבטל, אבל לא להוסיף בו את מעלת המבטל עיי"ש. והשתא לפי סברא זו א"ש הכא לשיטת התוס' דמיירי ביין, דלהכי ל"מ ביטול ברוב כיון דבעינן שהיין יקבל מעלת ההכשר ^{אוצר החכמה} טהרה של מים, וע"ז ל"מ ביטול ברוב. אמנם אי מיירי בשאובין קשה, דמ"מ יועיל הביטול להוריד הפסול דשאובין ושוב ממילא יוכשרו לטבילה. ואפשר דשאובין נמי לאו מטעם חלות פסלות הוא, אלא דהוי חסרון-הכשר דמחוברין, ולהכי ל"מ לזה גדר ביטול,

ועפ"י סברת העונג יו"ט הנ"ל. ברם לפירש"י דהוי מטעם גזירת ג' לוגין, ודאי תיקשי ^{הג"ה} דהרי זהו לכאורה דין פסול גרידא וליבטיל ברובא. אא"כ נימא דגדר הגזירה היה דהבא ראשו ^{הג"ה} ורובו במים כאלו שאין להם הכשר-טהרה דמקוה הריהו נפסל מאכילת תרומה, ונמצא דג"ז הוא חסרון-הכשר ולא דין פסול ודו"ק. נאך לפי"ז ודאי אזיל ליה ביאור החו"י דלעיל ס"ק קפ"ד, דלדידיה הא שפיר אית להו הכשר טהרה דמקוה ודו"ק — ה.].

אולם באמת מצינו לענין שאובין דמהני דין ביטול ברוב, דהנה כתבו התוס' בב"ב דס"ו דמקוה שמיעוטו שאוב כשר מה"ט, והיינו לכאורה מדין ביטול ברוב, והרי דמהני ביטול להכשיר השאובין. [והגזרה דרבנן שפסלו במיעוטו שאוב, לא מצינו אלא במקוה חסר ולא במקוה של מ"ס — ה.]. אכן בזה יש לצדד דלאו מטעם ביטול ברוב הוא אלא מדין רובו ככולו, וכדיתבאר עוד להלן ס"ק ק"צ, [אשר לפי"ז אי"ז שייך לנידון העוני"ט, אך עכ"פ בסוגיין לא נתיישב עדיין וק"ל]. אבל מצינו עוד דמהני ביטול ברוב במי פירות שנפלו למקוה, דאם נתן סאה מי פירות במקוה ונטל סאה [מהמים המעורבין] כשר עד רובו, והיינו מטעם ביטול ברוב, והרי דמהני ביטול ליתן על המי-פירות מעלת הכשר טהרה דמקוה. ומזה סתירה לעיקר יסוד העוני"ט הנ"ל. וכן הביאו האחרונים עוד מהא דמצינו לענין חלה, דעיסה שרובה מה' מינים החייבים בחלה ומיעוטה

וכהאי עניינא, יש להעיר כמו"כ בהא דמייתי בסוגיין דג' לוגים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב חלב אינן פוסלין המקוה משום דחסר שיעורא, ואמאי לא נימא דיבטל ברוב ויהא נידון כולו כמים. וי"ל דכך היתה תקנת ג' לוגין על אופן זה, ואכמ"ל. — מרש"ת.

ש"ס. וצ"ל דכיון דיש לפנינו צד לומר שנשאר במקום הידוע לנו ולא נתערב, תו ליכא הכא ודאי-תערובת אלא ספק-תערובת גרידא ודו"ק. ובפרט להראשונים דגרסי א"א לשלשת לוגין וכו' ומפרשי דהוי קרוב לודאי שלא נתערבו, ודו"ק. [ויש שכתבו דשפיר ניכר הוא, דניתן להבחין ע"י טעימה. וע"ע בהערה דלקמיה].

משאר מינים, מתחייבת כולה בחלה ומפרישין אף על המיעוט דשאר מינים, והרי דמהני ביטול ברוב ליתן על המיעוט חיוב חלה, ואכמ"ל. וע"ע להלן ס"ק ק"צ בזה שסח. [מרש"ת].

הוא הדין

הוא הדין

בדין ביטול ברוב להשלים

השיעור במקוה ובמעין

קפט) ובדברי הרא"ש שהובא לעיל ס"ק קפ"ז לענין רבו נוטפין על הזוחלין, דפי' הרא"ש דהחשש הוא משום ביטול הזוחלין בנוטפין שנהפכו כולם להיות כנוטפין, הא במחצה על מחצה יהיה כשר, וכמשמעות לשון הגמ' דדווקא משום דרבו נוטפין הוא דפסול. — הנה הראשונים הקשו בזה סתירה, דבמתני' פ"ה דמקואות מ"ה איתא, העיד רבי צדוק על הזוחלין שרבו על הנוטפין שהם כשרים. ומהאי לישראל משמע דדווקא משום דזוחלין רובא הוא דכשר, הא מע"מ פסול, וזהו היפך משמעות סוגיית הגמ', והאריכו הראשונים בזה. [עי' במלואים].

וכתב הגרש"ש בשע"י שע"ג סוף פכ"ו, דלפי' הר"ש והרא"ש במתני' שם לק"מ, דהם פירשו דחידושא דרבי צדוק הוא שהנוטפים מצטרפים ג"כ לשיעור מ' סאה לטבילת אדם, [וזהו עפ"י שיטתם דס"ל דבעי' מ"ס לאדם אף במעין. ולאידך שיטתא דל"ב מ"ס, נמי א"ש, דמ"מ בעינן עכ"פ שיהא כל גופו עולה בהן, וקמ"ל דמצטרפי — ליקוט], ולזה פשיטא דבעינן דווקא שירבו הזוחלין, דליבטלו

הנוטפין ברוב ויוכלו להצטרף למ' סאה. אבל בדאיכא שיעור טבילה מעיקרא, אה"נ דל"ב רוב זוחלין, אלא כל שלא רבו הנוטפין שפיר מצי טביל, דהנוטפין אינן חוצצין עכ"פ, דמין במינו אינו חוצץ וכש"נ. וזה נכון.

אמנם בעיקר דברי הר"ש והרא"ש דהנוטפין מתבטלין בזוחלין ומצטרפים לשיעור

מ"ס לטבילת אדם, הקשה הגרש"ש שם בפכ"ז (ד"ה וכן נראה), דמ"ש ממי פירות דתנן בהו דלא פוסלין ולא מעלין, כלומר דאם היתה המקוה חסרה כלשהו אינם משלימים, ורק כשהיתה שלמה כבר מהני אפי' בנתן סאה ונטל סאה עד רובו, והיינו משום דאם היתה מעיקרא מקוה שלמה או מתבטלין המי-פירות ברוב ומתכשרי גם הם, ולהכי אף אם שוב חזר ונטל סאה מהמים המעורבין, דתו ליכא מ' סאה מים, מ"מ גם המי-פירות משלימים אחר שכבר נתכשרו, אבל אם מתחלה כשנפלו המי-פירות לא היה במקוה מ"ס, ל"א דיתכשרו המי-פירות להשלים את המקוה מטעם ביטול ברוב, דכיון דלרוב עצמו ליכא עדיין הכשר-טהרה דמקוה שהרי אין בהם מ"ס ממילא דל"ש דין ביטול ברוב, דלרוב עצמו ליכא עדיין שום דין שיחול על המיעוט, ואף דמ"מ אית להו להמים דין הכשר שראויים להיות מקוה ע"י צירוף מ"ס מים, משא"כ המי-פירות דאינם ראויים בעצמותם להצטרף למ"ס דמקוה, ונימא דלענין זה גופא יחול דין ביטול, צ"ל דע"ז לחוד ל"ש תורת ביטול ברוב, אלא בעינן דווקא דין טהרה

בביטול דיבש ביבש שאינו אלא ביטול על הדין גרידא. (וע"ע באו"ח סי' תמ"ז ס"ד שמחלקין כע"ז לענין חזר וניעור, וכן בחי' מרן רי"ז הלוי במכתבים בסופו עמ' עט). והשתא א"ש היטב דברי הראשונים כאן, דכיון דאין מתערבין זב"ז הו"ל כיבש ביבש ותו ל"מ הביטול להוסיף דינים במיעוט ודו"ק — ה. — ליקוט.

שסח. ועי' ר"ן במס' ע"ז פ' השוכר אי היתר מתבטל באיסור. והוא פלוגתת הראב"ד והרמב"ן שם. [הובא בתוה"ב להרשב"א בית ד' ש"ב, ועי' שע"י ש"ג פט"ו, ובפמ"ג שער התערובת ח"ג פ"ה. — ויש מקום לחלק בזה בין לח ליבש, דגבי ביטול דלח בלח שפיר נתבטל עצם המציאות בין למעלייתא ובין לגריעותא, משא"כ

בפועל, (וע"ע להלן בזה). ומעתה צ"ב דמאי שנא נוטפין דבטלי ברוב זוחלין ומצטרפי לשיעור מ"ס לטבילת אדם, אע"ג דמעיקרא לא היה בזוחלין שיעור מעיין שלם של מ"ס, ומה בין זה למי-פירות במקוה חסרה. ועיי"ש בשער"י מש"כ לחלק בזה בין דין מ"ס דמעיין לדין מ"ס דמקוה, דבמעיין חשיב שפיר מעיין שלם לבטל המיעוט אף בפחות ממ"ס, ויבואר להלן ס"ק קצ"א.

ביאור דינא דמיעוטו שאוב

כשר מה"ת, וגדר פסול שאובין

קצ) ומבואר עכ"פ מדברי הגרש"ש דנקט דהא דמי-פירות לא בטלי ברובא במקוה חסרה, הוא מה"ת ומעיקרא דדינא, ומשום דאכתי ליכא בהמים דין הכשר טהרה ול"ש שיבטלו ברוב וכנ"ל. והוי קשיא לי, דהא מצינו לענין שאובין דמכשרינן מה"ת במיעוטו שאוב, והיינו לכאורה מתורת ביטול ברוב, והרי דשייך ביטול ברוב אף במקוה שאינה שלימה, ועכ"פ מה"ת בטלי ברובא שסט.

הן אמנם דבתורי"ד שבת דט"ז כתב באמת דאפי' מקוה חסר קורטוב נפסל בשאובין מה"ת, ויש לבאר בדעתו דס"ל באמת כהך סברא, דהכא ל"ש תורת ביטול ברוב כ"ז דליכא מקוה שלם, וכמו לענין מי פירות ש". [ועי' באבנ"ז או"ח סי' תפ"ג סק"ג שכתב דלשיטתו ה"ה גבי רבו נוטפין על הזוחלין מיירי דווקא כשיש שיעור טבילה בזוחלין, ודלא כהר"ש והרא"ש הנ"ל דס"ל דמהני אף להצטרף למ"ס עיי"ש. אמנם להנתבאר לעיל אי"ז מוכרח כלל, דשאני מעיין דיש לו כח טהרה אף בפחות ממ"ס וכמש"כ הגרש"ש הנ"ל לחלק (וע"ל ס"ק קצ"א). ובלא"ה צ"ל כן גם לשיטת התוס', דהא התם גבי נוטפין וזוחלין אף מדרבנן כשר, ואילו במקוה עכ"פ מדרבנן אין השאובין מעלין את המקוה אפי' בפחות מג' לוגין, ועכצ"ל כחילוק הנ"ל — ליקוט]. אולם לשיטת התוס' והראשונים דמיעוטו שאוב כשר מה"ת, צ"ב כנ"ל, דמ"ש ממי פירות דאינן מעלין כלל אפי' מה"ת שטא.

ויש לחקור עפ"י בחמשת רבעים מדגן ומיעוט משאר מינים אחר נתינת המים לפני גלגול, אם כבר נתבטלו כיון דיכול לקרות כבר שם חלה, ושוב אף אם נטל מהדגן לפני גלגול, יצטרפו שאר המינים להשלים שיעור ה' רבעים בשעת גלגול להתחייב בחלה ולהיות טבל ודו"ק — ליקוט.

שע. ובתשו' הרי"ד מתבאר עוד טעם אחר בזה, יעו"ש שכתב דל"מ ביטול ברוב אלא לאכול א' א' דעל כאו"א י"ל דהוא מהרוב, אבל אם אכל כל הג' חתיכות בב"א חייב חטאת, ומה"ט ליכא ביטול לטיפה טמאה במי גבאים עיי"ש. וא"כ ה"נ דל"מ הביטול לצרפן לכשיעור ודו"ק. [וע"ע ביו"ד סי' ק"ט, ובאר"ש פט"ו ממאכא"ס ה"י בארוכה, ועיי"ש (בד"ה אולם) מש"כ בדין ביטול דמי פירות].

שעא. ולכאורה י"ל בזה, דכיון דמדאורייתא לכלים ברביעית סגי, ולענין כלים הא שפיר נתבטלו השאובין ברוב, ה"נ לענין אדם כשרים, דמ' סאה שכשרים לכלים

שסט. ועי' באבנ"ז או"ח סי' תפ"ו סק"י"ג שנסתפק באמת בההיא דמי-פירות אי הוי נמי מדרבנן גרידא (כמו במיעוטו שאוב, ודלא כהגרש"ש. — וכ"נ מד' הראב"ד בהשגות ספ"ז דמקואות, עי' חזו"א מקוואות תניינא סי' ה' סק"ד שביאר כן בדבריו — ה.). או דהוי מדאורייתא, וכדמצינו כה"ג להרמב"ן לענין חיוב חלה, דשאר מינים אינם מצטרפין לשיעור ה' רבעים לחייב בחלה, אבל אם היה שיעור ה' רבעים מחמשת מיני דגן, שוב גם המיעוט מיתר המינים בטל ברוב והכל טבל, עי' רמב"ן הל' חלה [דל"ב ע"ב מדפי הספר] וברי"ט אלגזי שם, והרי דכל דליכא שיעורא ואינו חייב אכתי בחלה, אין כאן מבטל כיון דגם הרוב אין בו חיוב חלה, ול"ש ביטול לענין עצם הדין "מינים" דיחשב כה' מינים לחיוב חלה, וא"כ ה"נ במקוה כל שאין בה שיעור מקוה ואין תורת מקוה-טהרה עלה אינו מתבטל, ורק בנתן סאה ונטל סאה כיון דכבר נתבטל, אפי' נטל אח"כ מצטרפים גם המי פירות לשיעור מ"ס.

אף מקוה בידי שמים, ונימא דלאו דרשא וילפותא בעלמא היא אלא דזהו גופו ועיקרו של דין זה, דבעינן "הווייתו בידי שמים", [וכעין הא דמצינו שאר דינים בהוויית המקוה, דהווייתו ע"י דבר המקבל-טומאה פסול], וממילא דבמיעוטו שאוב דיינינן ביה מתורת רובו-ככולו, דשם המקוה נקבע עפ"י רובו, ומאחר דרובו בידי שמים שפיר יש עליו שם ד"הווייתו בידי שמים", דזהו גדר דינא דרובו ככולו בכ"מ, ואי"ז שייך לדין ביטול ברוב כלל, אבל במי פירות הא הוי חסרון בעצם המי-פירות וצריך בזה לדין ביטול ברוב, ולהכי בעינן מקוה שלם וכש"נ. [וע"ע ברכ"ש יבמות סכ"א וזכר יצחק סנ"ו. ובגדר רובו ככולו ע"ע זכרון שמואל רס"י כט. — ה.].

ביסוד דין מ"ס במקוה ובמעין

קצא) **ועתה נבא לבאר את אשר יעדנו לעיל** סוף ס"ק קפ"ט ביסוד דין מ"ס במקוה ובמעין. דהנה בטור סי' ר"א איתא "מקוה שיש לו מ"ס ומעין כל שהוא יכול לשאוב כמה שירצה וליתנו בתוכם והם כשרים אע"פ שהם רבים על המים שהיו בתוכם

שאוּבין לגמרי, ותו ממילא הוכשרו אף לאדם, ועיין ובשיטת התור"ד אפשר די"ל דשאוּבין הוי נמי חסרון-הכשר דמחוברין וצריכין לקבל מעלת הרוב, וכמו שצדד רבינו לעיל ס"ק קפ"ח ודו"ק]. — ליקוט. **שעב.** ועפ"י יתיישב נמי הא דברבו הזוחלין מצטרפי הנוטפין למ' סאה (מלבד חילוק הגרש"ש הנ"ל בפנים), דאף דשם הא ג"כ צריך המיעוט לקבל מעלת הרוב דמעין, מ"מ י"ל דהמעוט נוטפין מטהר ומצטרף בתורת מקוה, דע"י הביטול ברוב דמי-מעין יורד פסול זוחלין ושוב מטהרי מדין מקוה, ונמצא דהרוב הוא מעין והמיעוט הוא בתורת מקוה ומצטרפי יחד, וצ"ע בזה. [וע"ע במלואים לס"ק קפט מש"כ שם רבינו בתו"ד דדוחק לומר כן, דגם דין זוחלין אינו פסול אלא אדרבה חסר דיי מקוה] — ליקוט.

ונראה לומר בזה בתרי אנפי. חדא, די"ל דשאני דין ביטול ברוב דמי-פירות מדין ביטול דשאוּבין, דהנה במי פירות אין הביטול בא להוריד ולסלק איזה פסול, אלא דע"י הביטול מקבל המיעוט מעלת ההכשר-טהרה של הרוב, דהרי מי פירות בעצמותן אין בהם מעלת מי-מקוה כלל, ונתחדש בדין ביטול ברוב דמהני אף לענין שהמיעוט יקבל מעלת הרוב לטהר, ולזה בעינן שפיר שיהא בהמבטל דין טהרה בפועל דווקא. משא"כ בשאוּבין דהוי רק משום תורת פסלות בהמים, וכל שיתבטל פסולם ע"י הרוב, שוב ממילא יוכשרו מחמת עצמם לטהר, בזה י"ל דא"צ לדין הכשר-טהרה בפועל בהרוב, כיון דא"צ אלא לבטל פסול המיעוט, ולהכי אף בפחות ממ"ס מתבטל הפסול שאובין דהמיעוט ברוב המים הכשרים אשר אין בהם פסול זה, ושוב ממילא מצטרפין למ"ס ודו"ק שעב.

ובאופן אחר י"ל בזה, דבאמת במיעוטו שאוב לאו מתורת ביטול ברוב אתינן עלה כלל אלא מתורת "רובו ככולו", והוא משום די"ל דדין שאובין אינו תורת פסלות בגוף המים אלא דהוא דין בהוויית המקוה, וכדילפינן לה מ"מה מעין בידי שמים

כשרים גם לאדם, ועי' באבנ"ז, וע"כ רק מדרבנן אינם מעלין ומשום דבטלוהו לרביעית דמקוה. [משא"כ במי פירות דע"י הביטול מקבלין את הדין טהרה דמקוה, בזה לא סגי במקוה דכלים ליתן להם דין טהרה לאדם, ול"ד לשאוּבין שא"צ אלא לסלק הפסול דשאוּבין וכל שנתבטל מהם פסול שאובין לענין כלים תו הוכשרו אף לאדם — ה.]. אולם כבר נתבאר אצלינו במק"א שז"א, דא"כ גם ברוב שאוב יהיה כשר מדאורייתא מדין השקה למקוה דכלים, ואולי יש לחלק. [נא"ה, נראה לכאורה דהחילוק פשוט, ע"ד שנתבאר לעיל בפנים ס"ק קפ"ה. דבדין השקה לא בטיל מינייהו תורת שאובין אלא שמקבלין דין ההכשר דמקוה, ולהכי אינם מקבלים כ"א דין המקוה שנתחברו אליה ולא יותר, משא"כ הכא דמטעם ביטול ברוב אתינו עלה שפיר בטיל מינייהו פסול

תחלה". והוא מדברי הרא"ש פ' תינוקת ס"א דמקואות [כמו שהביא בב"י], יעו"ש ברא"ש שהביא כמה ראיות לזה, וסיים דאף בלא שום ראיה סברא הוא, דהא בהשקה נעשו זרועים ליטהר מטומאתן וה"ה להטביל בהן עכ"ל. ומבואר מדברי הרא"ש דמטעם השקה אתינן עלה, דלהכי הוכשרו כל השאובין שהוסיף. ויעויין בב"י שהביא בשם המהרי"ק דאפי' מאן דסבר דמעין בעי נמי מ"ס לטבילת אדם ורק לכלים סגי במעין כ"ש, אפ"ה לענין הכשר שאובין לא בעי השקה למ"ס אלא סגי למעין כ"ש אף לענין אדם, שהרי הרשב"א והרא"ש סוברים דבעי מ"ס לאדם [וכ"פ הטור רס"י ר"א] ואפ"ה כתבו דמעין כ"ש אינו נפסל בשאובין עיי"ש.

ולכאורה סברתו היא, דכיון דלכלים עכ"פ ודאי הוכשרו בהשקה זו שוב ממילא כשרים הם אף לאדם, דכבר פקע מיניהו פסול שאובין ומעתה הרי יש כאן מ"ס מים כשרים. אך באמת ז"א, וכמו שנתבאר

שעג. אמנם בליקוטי רבינו במק"א הועתק לשון המהרי"ק שם (שורש נ"ו) שכתב הטעם בזה עפ"י דברי הרא"ש דסברא הוא דכיון דבהשקה נעשו זרועים ליטהר מטומאתם ה"ה להטביל בהם, "והרי לך בהדיא שהוא מטעם זרועים, ומאחר שכן הוא שכשם שנטהרו מטומאה ה"ה להטביל בהן, א"כ אפי' להטביל נכשרו השאובין ואין עוד שם שאובין עליהם ולמה לא יהיו כשרים אף לענין טהרת אדם, זוהי סברת רבינו אשר והרשב"א וכו', ואמנם כי אותם האומרים (במרדכי פ"ב דשבועות) דאף במקום מעין יש לחוש אפי' לג' לוגין דמים שאובין כשהמקוה חסר, לא יסברו הך סברא דהוי מטעם זרועים, עכ"ל. [וצ"ע באמת לדבריו מאי דאקשינן ממקוה שרובו שאוב דפסול מה"ת, ומה בין זה למעין כ"ש. וכן מש"כ דהחולקים בע"כ דל"ל סברת זריעה, הנה הרא"ש גופיה בפ' מרובה כתב כדעת החולקים כדלהלן בפנים, והוא סותר לכאורה לסברת עצמו מיניה וביה, וצ"ע טובא. ויעו"ש עוד במהרי"ק ובתה"ד סי' רנ"ח שנגעו נמי

לעיל ס"ק קפ"ה, דהא במקוה כה"ג ל"מ השקה למקוה דרביעית מה"ת לענין אדם, כדמוכח מהא דרובו שאוב פסול מה"ת, ובע"כ דאין המים השאובין מקבלין רק דין המקוה שהושקו אליו אבל לענין אדם בפסוליהו קיימי, וא"כ מ"ש דבמעין כ"ש הוכשרו השאובין אפי' לאדם אליבא דכו"ע כמו שהוכיח המהרי"ק שעג.

והמוכרח בזה, דשאני דין מ"ס דבעי במעין לטבילת אדם מדין מ"ס דמקוה,

והוא, דבמקוה פחות ממ"ס אין עליו דין מקוה-טהרה לאדם כלל, וכל עיקר ההכשר טהרה לאדם אינו אלא ע"י הצירוף והקיבוץ של מ"ס מים, דעיי"ז הוא דחל עליו שם מקוה לאדם, וכמש"כ לעיל דתרי מקואות טהרה ניהו מה"ת, "מקוה דכלים" ו"מקוה דאדם". משא"כ במעין — דאף בכ"ש יש עליו דין ושם מעין-טהרה לכל מילי, ואינו צריך מ"ס לאדם אלא משום לתא דמעשה הטבילה, דכשם שצריך בטבילה שיהא כל גופו עולה במים בפועל אליבא דכו"ע, כמו"כ להנך ראשונים

בסברת הגרש"ש דלקמי' בפנים עיי"ש — ה.].

עוד העתיק שם רבינו ל' המהרי"ט ח"ב סי"ח וז"ל, כי הטעם שכתבו מהרי"ק ומהרי" איסרלן ז"ל (בתה"ד סי' רנ"ח) דס"ל [להני דחיישי לג' לוגין שאובין במעין] דלא מהני לאדם מעין כ"ש עד שיהא בו מ"ס, אכתי אינו מספיק, דנהי דלטבילת אדם ל"מ, לטהרת המים מידי שאובים אמאי ל"מ, הא ודאי לא גרע מעין שא"ב מ"ס ממי תמציות שלא פסקר דתנן [פ"א מ"ו] שתה טמא ושתה טהור טהור, נפל מים טמאים ושתה טהור טהור, שאע"פ שא"ב מ"ס מטהרים הם את המים הטמאים, וק"ו הדברים אם במקום שלא טהרו ידים וכלים טהרו את המים מטומאתם, מקום שטהרו ידים וכלים לא כ"ש שיטהרו את המים, ואם העלו את המים הטמאים מטומאה לטהרה כש"כ שיעלו את המים הנמשכין להכשירן במי גשמים וכו' עכ"ל. (וע"ע להלן הערה ש"צ).

במעין כ"ש אפי' לאדם, ממילא שפיר מתכשרי
השאובין מדין השקה, ומקבלים דין הכשר
טהרת המעין לכל מילי, ושוב יכול אדם
לטבול בהן במ"ס משא"כ במקוה דבפחות
ממ"ס אין עליו דין טהרת מקוה לאדם כלל,
ולהכי לא מתכשרי ביה השאובין לטבילת
אדם^{שעה}.

קצב) כן אמרנו בכ"ז משכבר הימים, ושו"ר
שנתכוונתי בזה לדברי מרן הגרש"ש
בשער"י שע"ג פכ"ז הנ"ל. [ובזה ביאר החילוק
שבין ביטול נוטפין בזוחלין של מעין דבטלי
אף בפחות ממ"ס ומצטרפין לשעור מ"ס, ואילו
לענין ביטול מי פירות במקוה בעי' דווקא מקוה
שלימה וכנ"ל בס"ק קפ"ט ודו"ק]. וכשהרציתי

1234567

מ"ס הוא בע"כ ג"כ מהאי קרא, דס"ל דנכלל בלפוטא
זו גם מעין, וא"כ מהכ"ת לן לחלק בזה כיון דמחד קרא
נפקי, וצ"ע.

ומשכבר הימים אמרתי בזה, עפ"י התו"כ שהובא
בראשונים דדריש מ"אך" דמעין מטהר בכ"ש ומקוה
במ"ס, וכתב הרא"ש דאי נימא דבאדם גם במעין צריך
מ"ס מיירי התו"כ בכלים ואסמכתא בעלמא הוא, דכלים
מה"ת סגי ברביעית. ואמרתי ד"ל דעצם הדרש הוא
דאורייתא, ומיירי לענין כח טהרת המעין [לאדם], אלא
דבפועל נקיט התו"כ נפק"מ לענין הדרכנן, ד"ל דהא
דביטלו רביעית דמקוה לכלים והניחו כלשהו דמעין,
הוא ג"כ מה"ט, דמדרכנן נמי לא אמרו אלא דבעינן
"מקוה דאדם" אף לכלים, אבל לענין מעשה
הטבילה ודאי דא"צ בכלים שיהיו עולים במ"ס, דזהו
שייך רק בטבילת אדם, ולהכי במעין שפיר אוקמוה
אדינא דמטהר בכ"ש, כיון דהוי שפיר מעין טהרה אף
לאדם ודו"ק. ומדאורייתא נמי נפק"מ לענין טהרת כלי
עכו"ם [וכדלקמיה בפנים], ושפיר שייך לאוקמי הדרשא
לענין זה. אמנם זהו דוחק. [ובעיקר דרשת התו"כ י"ל
לכאורה בפשיטות דעיקרה דאורייתא לענין כלים דמעין
בכ"ש ומקוה ברביעית, רק דהתו"כ נקט מ"ס, לפי האמת
מדרכנן דביטלו שיעור רביעית והעמידו על שיעור מ"ס
משא"כ במעין דליכא שיעור כלל. וצע"ק ל' הראשונים
שכתבו דאסמכתא בעלמא היא, וע"ע ח"י רבי שמואל
גיטין סי"ז סק"א בהערה שם. — ה. — ליקוט.

צריכין שיהא גופו עולה במ"ס דווקא,
וכדאיתא בהרא"ש (הל' מקואות סי' א')
דמסתבר טעמא דהר"י דבעי' מ"ס לאדם אף
במעין, הואיל ושיעור חכמים מי מקוה אמה
על אמה ברום ג' אמות מים שכל גופו עולה
בהן, לא פלוג באדם לשער כ"א לפי גופו
עכ"ל. והרי להדיא דהוי דינא במעשה הטבילה,
דלעולם^{הערה} בעינן שיהא כל גופו עולה במ"ס
ומשום דלא פלוג בין גברא לגברא^{הערה} שעי', אבל
מ"מ דין הכשר טהרה לאדם יש גם במעין
כ"ש, ומעין טהרה אחד הוא לאדם ולכלים.
ומעתה א"ש בפשיטות הא דכתב המהרי"ק
דלכו"ע מהני השקה למעין כ"ש אף לענין
טבילת אדם, דמאחר דכח הטהרה יש גם

שער. ועפ"י יסוד זה דיש דין שעור במעשה הטבילה,
יש להבין קצת מאי דהוי ק"ל טובא בדברי המשנ"ב סי'
קנ"ט סי"ד, במאי דאיתא בשו"ע שם די"א דמעין א"צ
מ"ס לטבילת ידים רק שיהיו ידיו מתכסין בב"א, ודקדק
המשנ"ב שם סק"פ דהכוונה שיהיו שתי ידיו מתכסין
בב"א, ואף דסגי חדא חדא מ"מ שיעור המים צריך
שיהיה לשתי ידיו בב"א דשתיהן מצוה אחת הן, וכמו
במעין דאף למאן דסגי לי' בכ"ש מ"מ צריך שיתכסה
כל גופו, עיי"ש בשעה"צ סק"ע, ולא ידעתי מאי קאמר,
דבאמת הא דצריך במעין מים שיתכסה כל גופו אינו
שיעור במים, אלא דמ"מ הא צריך טבילה לכל גופו
בב"א, אבל כנטילה באמת סגי שיעור מים לכסות יד אחת
בב"א, וצ"ע בזה טובא. [ליקוט. — וכבר עמד בזה
בחזו"א או"ח סי' כג סק"י].

ועפ"י המבואר יש להבין קצת הגדר בסברת המשנ"ב,
דכי היכי דמצינו שיעור טבילה באדם דבעינן מים שכל
גופו של אדם בינוני עולה בהן למעשה הטבילה, ולא סגי
במעשה טבילה בפועל שמתכסה כל גופו, כמו"כ י"ל
לענין טבילת ידים דאע"ג דנמדד בכ"א לפי מה שהוא,
מ"מ בעינן עכ"פ מעשה טבילה בשיעור מים הראוי
לכיסוי ידיו בב"א, [וע"ע בפרישה יו"ד רס"י ק"כ הובא
להלן בהערה שע"ט — ה.], ודו"ק — משעו"כ ברש"ת.
שעה. אלא דמ"מ קשה דהא כל מה דמקוה בעי מ"ס
לפינן בגמ' מקרא דורחץ כל בשרו במים, מים שכל גופו
עולה בהן, והרי להנך ראשונים דס"ל דגם במעין בעי

ראויים לטבילת שום אדם בעולם, ואין עליהם שם תורת מקוה טהרה לאדם עכ"ל. — ה.

בדין טבילת כלי עכו"ם במעיין

קצג) ועפ"י ביארנו היטב פלוגתא הטור והסמ"ק לענין טבילת כלי עכו"ם. דהנה בטור יו"ד סי' ק"כ כתב וז"ל, הלוקח כלים חדשים מן העכו"ם אסור להשתמש בהם עד שיטבילם טבילה הוגנת בלא חציצה במקוה של מ"ס, וכתב בספר המצוות אבל לא במעיין, אע"ג דמעיין מטהר בכלי טמא בכ"ש, בכלים הלוקחים מן העכו"ם צריך מ"ס. ולא נהירא שאין להחמיר בטבילה זו טפי מבטבילת טמאה, דלא ידעינן להך אלא ממנה, עכ"ל הטור. וכתב בב"י שם דטעמו של הסמ"ק מפורש בדבריו, משום דאמרינן בפ' בתרא דע"ז אך במי נדה יתחטא מים שהנדה טובלת בהם, דהיינו מ"ס וכו' ודברי סמ"ק מדברי תוס' למדו שכתבו שם אע"ג דרביעית סגי להטביל מחטין וצינוריות מדאורייתא, היינו טבילת טומאה, אבל טבילת כלי מדין חידוש הוא ובעיא מ' סאה. וכ"כ בתשובות הרשב"א בשם ר"ת

דברים אלו לפני מרן הגאב"ד דכריסק זצ"ל, אמר לי שכן אמר ג"כ רבינו הגר"ח ז"ל, דמ' סאה במעיין הוא רק דין בהטבילה וכש"נ. (ועי' בכתבי הגר"ח בענין טהרת פסול שאיבה — ה.) שעי.

ברם כ"ז הוא לפי"ד הרא"ש ס"א דמקואות שהביאו הטור להלכה — דמהני השקה למעיין כ"ש. אולם ברא"ש פרק מרובה ס"ג מבואר דבמעיין כ"ש ל"מ השקה לשאובין לענין טבילת אדם, ומשום דלאדם גם במעיין בעי' מ"ס והו"ל כמקוה חסרה עיי"ש, נוכ"ה בריטב"א בסוגיין, ועוד ראשונים], ופליג אמש"כ איהו גופיה בס"א דמקואות דגם במעיין כ"ש מהני השקה. (ועיי"ש בדברי הרא"ש במרובה דמסיים עלה "ובמס' מקואות כתבנו פירוש הגון", וכוונתו לד"ז, דשם בס"ט דמקואות כתב יישוב אחר למה שהוקשה לו בפ' מרובה, ולעולם מהני השקה למעיין כ"ש). **ועכ"פ** מדבריו בפ' מרובה נראה דס"ל דגם במעיין הוי דינא בעצם המעיין דבעי מ"ס ובפחות מזה אין בו תורת מעיין טהרה כלל, וע"כ ל"מ השקה בזה לאדם. נוכ"ה בתה"ד סי' רנ"ח שכתב בסברת המחמירים דל"מ השקה למעיין כ"ש משום דכ"ז שאין בהם מ"ס אין

בכל המ"ס. וגם לפי"ז שפיר מדמי לה בסוכה לענין דמצטרף ואין ישנים תחתיו ודו"ק. [וע"ע ב"אמרי משה" סי' א' סק"ז מש"כ להוכיח מהשיטות דטובלים בשלג שאינו מפורש אע"ג דאינו חיבור להיות כא' לענין טומאה, ש"מ דא"צ להיות טובל בכל המ"ס. ועיי"ש עוד בסקי"א בשם הגר"ח ז"ל. אמנם להלן ס"ק קצד נתבאר דאף בקטפרס דאינו חיבור להשקה, אפ"ה חשיב מעשה טבילה בכלול ומכש"כ בשלג דהוי חיבור אף להשקה. ועמש"כ בזה רבינו בשיעורי גיטין דט"ז אות רצ"ה. ויעוי' בזה עוד בב"י סי' ר"א ד"ה כתב המרדכי — ה.] — "זכרון שמואל" סי' פ' (מהנדפס בחיי רבינו).

שעו. ולכאורה יש להעיר על עיקר היסוד, מהא דטיט הנרוק מצטרף למ"ס והטובל בו לא עלתה לו טבילה (סוכה דיי"ט ע"ב), והרי דאף דאינו כשר לטבול בו אפ"ה מצטרף להשלים שיעור המקוה, ובע"כ דמ"ס אינו אלא שיעור בהמקוה אבל הטבילה עצמה ל"צ שיחשב כטובל בכל המ"ס. [וכן הוכיח מזה בקוב"ש פסחים אות קפ"ד — ה.]. אולם נראה דאי"ז ראיה, דבאמת גם טיט הנרוק מצטרף לענין זה דחשוב כטובל בכל המ' סאה וטיט הנרוק בכלל, והא דאין טובלין בטיט הנרוק עצמו, היינו דבטיט הנרוק לא חשיב מעשה טבילה, אבל כשעצם מעשה הטבילה הוא במים, שפיר דמי להחשב כטובל

ז"לשעו. ומ"ש רבינו ולא נהירא וכו' יש לתמוה עליו שנראה שהוא תופס בפשיטות דנדה א"צ מ' סאה במעיין, והרי ר"י אינו סובר כן וכתב רבינו בסי' ר"א שלדבריו הסכים הרא"ש ז"ל, וכיון שכן איך כתב רבינו שאין להחמיר בטבילה זו טפי מבטבילת טמאה, שהרי לדעת הר"י והרא"ש אינו מחמיר בזו יותר מבטבילת טמאה עכ"ל. [ועיי"ש בד"מ ודבריו תמוהין. ובב"ח שם רצה לחדש דמ"ס לאדם במעיין הוא רק מדרבנן, אבל ל"מ כן מדכתבו דיש להחמיר בענין כרת^{שעח}. וע"ע בפרישה שם מש"כ בזה^{שעט}, וצ"ב — ליקוט]. ומשום קושיא זו שבב"י פסק באמת בשו"ע רס"י ק"כ כדעת הסמ"ק, דבין במקוה בין במעיין בעי' מ"ס לכלי עכו"ם, וצ"ע דעת הטור. ועי' ט"ז שם שכתב דהגירסא הנכונה בטור היא שאין להחמיר בזה מבטבילת "טומאה" ולא "טמאה", והכוונה דלענין מעיין הו"ל כטבילת כלים טמאים, והילפותא ד"מי

נדה" אינה אלא לענין מקוה ולא לענין מעיין^{הנדרש} עיי"ש, וצ"ב.

והנראה בזה בדעת הטור, עפי"מ שנתבאר דיסוד דין מ"ס לטבילת אדם במעיין, אינו משום תורת המעיין עצמו, אלא דהוי דינא במעשה הטבילה שיהא גופו עולה במ"ס, אשר לפי"ז נראה דהילפותא דאך ב"מי נדה" יתחטא אינה אלא לענין דין המים עצמן, דכלי עכו"ם צריכין "מקוה דאדם" ולא סגי^{היה צריך} להו במקוה דכלים טמאין, וכמו שנתבאר דתרי מקואות נינהו, ולענין זה הוא שהוקשו כלי עכו"ם לאדם, דליהו המים מי-נדה, אבל על עצם מעשה הטבילה לא ילפינן כלל מאדם דגיבועי שיהיו עולים במ"ס כאדם. וזהו שהקשה^{אוצר החכמה} הטור דלענין מעיין אין להחמיר בהם טפי מטבילת טומאה ולומר שלא יהא על מעיין כ"ש תורת מעיין טהרה, ואי משום מעשה הטבילה, הא פשיטא דלא הוקשו לנדה עצמה לענין מעשה הטבילה, וסברא היא, דגבי טבילת אדם במעיין הגדר הוא דבעינן מים שכל גופו

שכל גוף הנטבל עולה בהן, ושיערו חכמים מ' סאה לאדם בינוני, ומחוך שלא חלקו בשיעורין תקנו במקוה [שאפי' במים שכל גוף] הנטבל עולה בהן כגון קטן ביותר או כלים לא תהא טבילתו טבילה אלא במ' סאה. ובמעין העמידה על ד"ת לטבול בו בכ"ש כל שגוף הנטבל עולה בהן, הן אדם הן כלים עכ"ל. ומתבאר מדבריו דהוא מכלל תקנתא דביטלוה לרביעית דמקוה ודו"ק). אולם כבר נתבאר לעיל דבפשוטו כ"ז הוא גדר בשיעור מ"ס דטבילה מדאורייתא.

שעט. וז"ל הפרישה, דבטמאה גופה לא נתפרש בתורה שום שיעור אלא שצריך מים שכל הגוף עולה בהן, ושיערו חכמים דסתם אדם בינוני וכו' ולא חילקו וכו' אבל גבי כלים אין שייך ליתן שיעור לפעמים יש כלי גדול וכו' והתם ל"א לא פלוג אלא לפי"מ שהוא כלי וכו' רק שיהא כל הכלי עולה בהן עכ"ל. ואכתי לא נתבאר דא"כ גם לענין מקוה נימא כן. ועפי"ד רבינו יתבאר היטב ודו"ק. (וע"ע לעיל הערה שע"ד).

שעז. כוונת הב"י בזה לאפוקי משיטת הרמב"ן (הובא ברשב"א ובריטב"א סוף מס' ע"ז) שצידד דטבילת כלי עכו"ם שוה לטבילת כלים טמאים, ול"ב מ"ס אלא לאחר דבטלוה לרביעית דמקוה עיי"ש. דלפי"ז ודאי במעיין סגי בכ"ש, וק"ל.

שעח. עיי"ש בב"ח שנדחק בזה דר"ל דה"ה עומד באיסור כרת מדברי חז"ל כאילו עבר על איסור כרת ד"ת. נכלומר דעפ"י שו"ע דרבנן הריהו עומד באיסור כרת של תורה. וע"ע כעיי"ז לעיל סוף סק"ר]. ועיי"ש עוד שהביא מדברי הרא"ש ס"א דמקואות שכתב דשיערו חכמים וכו' ולא פלוג וכו', הרי להדיא דשיעור מ"ס מדרבנן הוא, עכ"ד. (וגם במקוה נקט שם דאינו אלא מדרבנן, וכ"כ בלבוש רס"י ר"א עיי"ש. וכבר תמה ע"ז בפמ"ג או"ח סי' קנט במ"ז סק"ח מדברי הראשונים דמפורש איפכא, ועי' דרכ"ת רס"י ר"א מה שציין בזה. אבל נמצא תנא דמסייע להלבוש והב"ח והוא, במאירי רפ"ז דמקואות וז"ל, צריך שתדע דרך הקדמה שאין טבילה אלא במים

(וכאשר כתבנו דוהו ג"כ דעת הסמ"ק), מדהקשה המרדכי בשבועות אהא דנהרות מטהרין בזוחלין, והא הו"ל קטפרס ואינו חיבור וא"כ אין כאן צירוף מ"ס דבעי לאדם גם במעיין יעו"ש. ולפי"מ שנתבאר בדעת הרא"ש דמקואות והטור הרי ל"ק כלל קושיית המרדכי, די"ל דלענין זה לא איכפ"ל במה שאינו חיבור כיון דמ"ס במעיין אי"ז שיעור בעצם מי המעיין ודין טהרת המעיין הבא מכח צירוף מ"ס, אלא דהוי שיעור בהטבילה גרידא, ולזה א"צ דין חיבור כי אם שיהא גופו עולה כמ"ס בבת אחת ודו"ק שפ"א.

ועי' בב"י סי' ר"א שתי' לקושיית המרדכי דכל שאינו ניכר שיפועו לא הוי עלה דין קטפרס. אולם הרי הרשב"א בשם ר"ת הביא ראיה דלאדם בעי מ"ס גם במעיין, מהא דגל שנתלש צריך מ"ס (כדמשמע פשטא דמתני' פ"ה דמקואות מ"ו), ואף דדין מעיין עלה מדמטהר בזוחלין אפ"ה בעי מ"ס, ש"מ דלאדם בעי מ"ס אף במעיין — עי' בהגר"א סי' ר"א סק"ה שפ"ב. והשתא בזה יקשה, דהא התם ודאי הוי קטפרס והיכי מהני אליבא דאמת, א"ו

במי מעיין.

וכדבריו יש להוכיח מדברי הרא"ש פ"ז דמקואות מ"ז, דתנן מחט שהיא נתונה על מעלות המערה היה מוליך ומביא במים, כיון שעבר עליה הגל טהורה. וכתב הרא"ש דבלבד שלא יתלש הגל, דאז לא היה מטהר אם אין בו מ"ס. והקשה בתו"ט דמשמע שאם יש בו שיעור מ"ס שפיר דמי אפי' נתלש, ובאמת הא הוי זוחלין אם נתלש ומקוה אינו מטהר בזוחלין, (ועוד דהרי הווייתו ע"י טומאה כיון דנתהוה ע"י שהיה מוליך ומביא במים), והרי מדכתב הרא"ש דצריך מ"ס למחט, בע"כ דמיירי במקוה ולא במעיין. [ובתו"ט שם נקט בקושייתו דמערה סתמא מקוה היא וליכא לתרוצי כדתיירץ מהרי"ק בפ"ה מ"ו עיי"ש, ובחנם כ"כ, דמדברי הרא"ש גופיה מוכח דל"ה כמעין דאל"כ לא בעי מ"ס למחט, לפי"מ דנקט התו"ט גופיה בפשיטות בפ"ה מ"ו דל"ב מ"ס בגל

עולה בהן באדם כינוני, וכש"נ לעיל מדברי הרא"ש ס"א דמקואות, וגדר זה הא ל"ש כלל גבי כלים, ודו"ק.

ואזיל ^{אוצר החכמה} ^{אוצר החכמה} הטור לשיטתיה דפסק בסי' ר"א דמהני השקה למעיין כ"ש, אשר מזה מוכח דלעיקר דין הטהרה של המעיין לא בעי מ"ס וכנ"ל. אכן בדעת הסמ"ק נראה דס"ל כשיטת הרא"ש בפ' מרובה שכתב דלענין השקה למעיין נמי בעינן מ"ס, והיינו דס"ל דגם במעיין איכא תרי מעיינות טהרה, דמעין כ"ש אינו מעיין טהרה כ"א לכלים לחוד ולא לאדם, וא"כ שפיר איכלל בהיקשא ד"מי נדה" דניבעי אף במעיין מ"ס לכלי עכו"ם, דבהכי הוא דהוי מעיין טהרה לנדה וכש"נ. [אלא דלפי"ז צ"ע דעת המחבר שפסק בסי' ק"כ כהסמ"ק, ואילו בסי' ר"א כתב דמהני השקה למעיין כ"ש אף לענין טבילת אדם, וצ"ל בדעתו דגם לענין מעשה הטבילה הוקש לאדם וצ"ע שפ". ועכ"פ בדעת הטור והסמ"ק י"ל שפיר כשנ"ת].

***קצד) ונראה** דגם שיטת ה"מרדכי" הוא כדעת הרא"ש דפ' מרובה דמעין כ"ש אינו מעיין טהרה לאדם כלל,

שפ. ולמאי דהובא לעיל הערה שע"ג מדברי המהרי"ק דהטעם בהשקה הוא משום דנעשו כזרועים, לפי"ז א"ש הכא בפשיטות. **שפ"א.** וע"ע במרדכי שם פ"ב דשבועות שהביא פלוגתא דקמאי בדין השקה למעיין כ"ש. והו"ד בב"י סי' ר"א (עמ' ק"ב).

שפ"ב. בתו"ט פ"ה דמקואות מ"ו תמה שלא הביאו ראיה מהא דגל שנתלש דצריך מ"ס ש"מ דגם במעיין צריך לאדם מ"ס עיי"ש. ובאמת כבר הביא הרשב"א בשם ר"ת ראיה זו וכדהובא בבהגר"א. (ועט"ז סק"ו מש"כ בזה דמילתא דפסיקא נקט התנא, דבמ"ס בסתמא מתכסה כל גופו עיי"ש). ובש"ך סק"כ כתב בזה דגל שנתלש נהי דדין מעיין עלה לענין דמטהר בזוחלין, מ"מ אינו כמעין לטהר בכ"ש, דדין כ"ש תלוי בדין מעיין במקומו ולא במי מעיין. משא"כ דין זוחלין תליא